د لمانځه په قعدو کې

د شهادت په ګوته اشاره

Ketabton.com

لیکوال :

عبدالرحیم فوزي(هروي)

ژباړن :

نعمت الله پټانزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

دخپل پلار شهیـداسدالله سپيڅلي روح اوګراني مورته چې تل یې

دعلم اوپوهې لورته هڅولی یم په ډیره مینه ډالۍ کوم .

ژباړن

دچاپ ټول حقوق یې له ژباړن سره خوندي دي

کال : ۱۳۹۵ هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

مژده درچشم سنائی تیربادا چون سنا ن

گر زمانی زنده گی خواهد سنائی بی سنن

(سنائي غزنوي)

دبشریت ستر لاربنود نبي کریم (صلی الله علیه وسلم) په یوه حدیث شریف کې داسې فرمایي :

« عن ابی هریرة رضی الله عنه قال : قال النبي صلی الله علیه وعلی آله واصحابه وسلم : ان جزء من سبعین جزء النبوة تاخیر السحور وتبکیر الافطار واشارة الرجل با صبعة فی الصلوة . »

قدوری دعبدالرزاق اوکامل ابن عدی مسند ،فتاوی العزیزي : ۴/۱

دحدیث شریف ژباړه :

« له ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریم (صلی الله علیه وسلم) ویلي دي چې : دپشلمي په وخت کې دډوډۍ خوړلو وروسته والی (دسهار راختلوته نږدې) اوپه روژه ماتي کې بیړه (دروژې ماتول ترلمرلویدنې وروسته دماښام ترتحقق موندلو پورې) اودلمانځه په قعدوکې دالله(جل جلاله) دوحدانیت لپاره دشهادت په ګوته اشاره کول دپیغمبرۍ داویایمې برخې څخه یوه برخه ده . »

مه نازیږئ په ښایست ددې دنیا

پاتې کیږي هم له شاه هم له ګدا

ابدي ژوند درنه غواړي نیک عمل

توښـه جوړه کړئ دنیاکې دعقــبا

(پټانزی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمطالبولړلیک

سرلیک **مخکنه**

دژباړن سریزه..6

دلیکوال خبرې 9

داستاذ ضیاء احمد« فاضلي» سریزه..10

دلمانځه په قعدوکې دشهادت دکلمې دتلفظ په وخت کې دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل...........12

هغه اصول اوقواعد چې دشهادت په ګوته سره داشارې کولو په وړاندې نیوکې دفع کوي......................20

دحدیث په متن کې دګډوډۍ نشتون...20

په ظاهرالروایت کې دشهادت په ګوته داشارې دیادونې نشتون..21

دوقاراو آرامۍ نشتون 22

دشهادت په ګوته داشارې کولو په اړوند دشهیدمیرزا مظهر«جان جانان (رحمة الله علیه) » فقهې خیړنې.23

په زړه پورې پلټنه...25

پیوستونه...26

ویل ،کول اونیت...26

لمونځ هغه وخت دکمال درجې ته رسیږي چې دزړه حضورپه کې منځ ته راشي...............................27

په عبادتونو اوطاعتونوکې دزړه دحضور ارزښت اومرتبه..28

دقیامت په ورځ دبدن دهرغړي دکړو وړو شهادت اوګواهي...29

دالله (جل جلاله) دسپیڅلي ذات څخه په ظاهري اوباطني غړیو سره دشرک نفې کول 30

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبصره (څرګندونه)..30

په فعل اوعمل سره دشکرایستل اوحمدویل غوره دي ،په قول او ویلوسره دشکرایستلواو حمد............31

حمد..31

دطب دپخوانیوعلماوودڅېړنې پایله «دشهادت دګوتې اړیکه (نږدې والی) له زړه سره» 32

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې دکولوپه اړه داحنافوفقهاوو کرامو(رحمة‌الله علیه).....34

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته داشارې په اړه ضروري احکام اومسائل....................................37

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوپه اړونددڅلورګونو امامانو 39

دشهادت په ګوته سره داشارې دسنت والي دنفې کولو ځینې کمزوري دلائل 41

ځینې کتابونه چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په کې تشریح اوتائېد شوي دي............................43

دلیکوال لنډه پېژندنه...44

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژباړن سریزه

الحمدلله ،الحمدلله الذي أرسل بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ،والصلا ة والسلام على سيدنا ومولانا محمد وعلى آله واصحابه أجمعين . امآ بعد :

درنولوستونکو:

هرڅوک چې د لمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوفضائل ،ګټې اوبرکتونه دلومړي ځل لپاره لولي کېدای شي ډېرحیران پاتې شي چې داډول حرکت په لمانځه کې دومره نیک اثرات له ځان سره لري دخلکو داحیرانتیا کېدای شي ددې عمل دحکمتونو او اسرارو په اړه دمعلوماتودنه لرلو له امله وي خو ؛ ددې عمل عمده اولوی حکمت دهغه په عملي کولوکې نغښتی دی چې دهغه په اړه بایدډېرې ځیرنې ترسره شي دالله (جل جلاله) یوالی اوعظمت په داسې وخت اوځای کې چې ژبه دهغه دیوالي په بیانولو سره لګیاوي اوزړه هم په هغه باندې تدبرولري اوپه دغه عمل باندې تأکېدوکړي ،سترګې اوفکرهم پرهغه باندې شاهداوګواه وي ، ترڅویوواقعي لمونځ کوونکی چې پرتېول وجوداوهواسو یې خبروي دالله (جل جلاله) توحیداویوالی په دې سترعبادت کې ترسره اوښکاره کړي اویو څرګند پیغام چې څوځله په یوه شپه اوورځ کې تکراریږي له ځان سره واخلي اودژوندانه په ټولوبرخوکې ورته عمومیت ورکړي اویوازې دالله (جل جلاله) لپاره دعبادت په کولواودهرډول شرک دنفې کولوپه منظورخپل ځان دعزت اوخپلواکېت هسکې څوکې ته ورسوي .

دلمانځه په قعدوکې دالله (جل جلاله) د وحدانیت په منظور دشهادت په ګوته سره اشاره کول سنت دي ،اوداعمل داسلام سترپیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) ترسره کړی دی اوپه دې اړه له اصحابو کرامو(رض) ، داهل سنت والجماعت څلورګونواماماننواونوروعلماوو کرامو(رح) څخه هیڅ اختلاف اومنعه نه ده روایت شوې بلکه داعمل دټولودتائید وړګرځیدلی دی . ددې لپاره چې ددې نیک اوباارزښته عمل دګټوڅخه برخمن شواوپه لمنځونوکې موددې عمل په ترسره کولوسره زړونه پوره حضوراوآرامي وموږ اوشیطاني وسوسې موله زړونوڅخه لیرې شي اوبالاخره داعبادت (لمونځ) مو دالله (جل جلاله) په لوی دربارکې قبول شي اوله بلې خوادرسول الله (صلی الله علیه وسلم) پیروي اودالله (جل جلاله) رضایت ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه اومحبت مولاس ته راوړی وي ، لکه چې الله (جل جلاله) په خپل سپیڅلي کتاب قرآنکریم کې داسې فرمایلي دي : «قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ .»

دآل عمران سورت (۳۱) آیت .

ژباړه : « ورته ووایه که چېرې تاسوالله (جل جلاله) دوست ګڼۍ نوزمامتابعت وکړئ الله (جل جلاله) به تاسودوست وګڼي اوستاسوګناوې بـه وبښي اوالله (جـل جلالـه) ډیربښـونکی اورحـم والادی . » چې پـه پورتنی آیت شریف کې درسول الله (صلی الله علیه وسلم) په پیروي اومتابعت کې دوې ښکاره ګټې بیان شوی دي : لومړی:- داچې دالله (جل جلاله) محبوبیت لاس ته راځي. دویم:- داچې ګناهونه بښل کیږي اودالله (جل جلاله) هرمحبوب ته دامقام نه رسیږي اوداتباع معنی هم په عمل اوطریقه کې پیروي کول دي یعني درسول الله (ص) په قدمونوباندې قدمونه کېږدئ اودهغه په لاښوونوعمل وکړئ اودهغه سنتونه ژوندي کړئ ترڅودالله (جل جلاله) رحمت اوبښنې ورووګرځئ لکه چې بل ځای الله (جل جلاله) په خپل کتاب قرآنکریم کې داسې فرمایلي دي :

«وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ. » دنورسورت (۵۶) آیت.

ژباړه : « اولمونځ اداءکړئ اوزکات ورکړئ اودپیغمبراطاعت وکړئ ترڅورحم درباندې وشي . »

اوهمدارنګه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په یوه حدیث شریف کې داسې فرمایلي دي :

«عن بلال بن الحارث المزنی قال قال رسول الله (ص) من احیاسنة من سنتی قدامیتت بعدي فان له من الاجرمثل اجور من عمل بها من غیران ینقص من اجورهم شیا. » رواه ترمذی ،مشکوة ۳۰مخ .

ژباړه : « لـه حضرت بلال بـن الحارث المزني (رضی الله عنه) څخه روایت دي چې رسـول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي : څوک چې زماله سنتوڅخه یوسنت ژوندی کړي په داسې حال کې چې زماڅخه وروسته خلکوپریښی وي ،هغه لره دومره اجر دي لکه څوک چې په هغه باندې عمل کوي پرته له دې چې دهغه له اجراوثواب څخه کوم شی کم شي .»

په همدې منظورمې نوموړې رساله چې ښاغلي مولوي عبدالرحیم فوزي (هروي) په دري ژبه سره لیکلې ده اولـه ډیرومهمـواومعتبروفقهې کتابونوڅخـه یـې اسـتفاده کـړی ده اوپـه نومـوړې رسـاله کـې یـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجيدوعلماؤکرامو ،احنافواوځلوروامامانو(رحمـة الله عليهم) څيړنـې چې پـه دي اړه يـې سـرته رسـولې دي دمعتبرومنابعوپه راوړلوسره بيان کړې دي.

دیادونې وړبولم چې په دې رساله کې دځينې عباراتو منابع اوسرچينې له ليکوال څخه پاتې شوې وې اوپه ځينـو برخـوکې يـې دچـاپ پرمهـال متنـي تيروتنـې هـم دلوردې خومادډيرې ژورې مطـالعې اوڅيړنـې پـه مرسته اوهمدارنګه د« ښاغلي استاذالعلماء شيخ الحديث والتفسير الحاج مولوي بسم الله (متوکل) دکابل دعربي دارالعلوم ښخواني استاذ اودپټان خيلو ددينې اوعلمي زده کړو دعالي مرکز مشر اواستاذ » په سالمو مشـورو اولارښـونو سـره دانيمګړتيـاوې پـوره کـړې ، لـه بلـې خـوا درسـالې ليکـوال لـه ځينـومعتبرو فقهـي کتابونوڅخه عربي متنونه رااخيستې ؤ اودهغه ژباړه يې په دري ژبه باندې نه وه کړې بلکه هغه يې په کلي توګه تشريح کړي ؤ ،خوماهغه په بشپړه توګه پښتوژبې ته راوژباړل اوپه دې نيک کارسره دالله (جل جلاله) په مرسته اوکمک بريالی شوم .

همدارنګه له « ښاغلي استاذالعلماء شيخ الحديث والتفسير الحاج مولوي بسم الله (متوکل) دکابل دعربي دارالعلوم ښخواني استاذ اودپټان خيلو ددينې اوعلمي زده کړو دعالي مرکز مشر اواستاذ » څخه ډيره مننـدوی يم چې ددې رسالې په ژباړه کې يـې خپلې هڅې اوسالمې مشورې ونـه سپمولې ، نورې خپلې خبرې رانغاړم داتاسې اوداهم دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره .

ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم

ستاسې ددعاوو په هيله

نعمت الله پټانزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکـوال خبرې

الحمدلله الذى ابداع المخلوقات فى ستة ايام بمحض الارادة والصلوة والسلام على نبيه سيدنا محمد الذى ايده بالقول والاشارة وعلى آله واصحابه هم نجوم الاقتداء فى الشريعة بالارشادوالهداية وعلينا وعلى جميع المومنين شكرألله الذى وفقنا بعمل هذه الشهادة ولكل امرمن امورالشريعة للعاملين المخلصين تلذذات وسقاية ولكن للاشارة بالمسبحة فى الشهادة لذة خاصة باعلى المزاية كمااشارالنبى الى مزية من مزياته هى مدهرة الشيطان بشدة ومرارة وتحصيل بعملها حضورالقلب : وهى من سنن الصلوة باثرالرواية والدراية .

امآبعد :

لـه هغـه څيړنوڅخه وروسته چې ما دشـهادت په ګوتـه سـره داشـارې په اړه دفقهـاوو علماءکرامو(رحمـة الله عليهم) په ليکل شويو آثارو اوکتابونو کې وکړې اودهغوی څيړنې چې په دې اړه يې کړې وې په ډېرغورسره مطالعه کړې ددې لپاره چې هرمومن شخص دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په ټاکلي وخت اوځانګړي کېفيت سره ترسره کړي اوهغه دلمانځه له سنتونوڅخه وګڼي ،نودهمدې مقصد لپاره مې دمعتبرو ديني ،ثقـه محقيقنو څيړنې چې دشـهادت په ګوتـه سـره داشـارې دعمـل دسـنت والي دثبوت لپاره ديوې رسالې په بڼه راغونډاوتحريرکړل ترڅونومورې قضيه په صراحت سره ثابته شي اوددې سنت عمل له ګټو ،فضائلواوحکمتونوڅخه يې مومنان برخمن شي . ددغه سنت عمل ګټې څه داسلامي فقهې او څـه دعقيـدتي مسـائلواودطب دعلـم لـه نظـره لـه ورايـه ښـکاريږي اودسـلفوعلماءکرامو(رحمة الله عليهم) په مختلفونظرياتوکې تائيد شوې دي لکه چې امام مالک (رحمة الله عليه) فرمايلي دي : دشهادت دګوتې عروق لـه زړه سره په ذاتي ډول يوه ځانګړې اړيکه لـري په دغـه صـورت کې دلمانځـه پـه قعـدوکې دشهادت په ګوته اشاره کول دانسان (مومن بنده) دزړه دويښتيا اودهغه دحضوردموندلو سبب کيږي .

ګرانو لوستونکو !!

زه درسالوپه تدوين اوتهيه کولوکې ډېرکوښښ کوم چې هغه ټولوته داعتماد وړ وي په همدې اساس دجيدو علماء کرامو(رحمته الله عليهم) دليکنوعربي متنونه اوعبارات دهغه له منابعواوسرچينوسره په خپلوليکنوکې رانقل کوم اودهغه مفهوم له نوموړو عباراتو لاندې ذکرکوم ترڅوپه عمومي توګه اوحتی دنويو زده کوونکو لپاره دګټې اخيستنې وړ وي اوسربيره پردې ټول لوستونکي له هغه څخه برخمن شي

عبدالرحيم فوزي (هروي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

داستاذ ضياء احمد « فاضلي» سريزه

دلـوی خـدای (جـل جلالـه) سـتاينه اوشـکر اداء کـوم چـې مـونږيې دايمـان اوتوحيدپـه ګاڼـه سـمبال کـړي يواوداسلام دسترپيغمبر خيرالانام(صلی الله عليه وسلم) امتيان (خيرالامم) يـې ګرځولي يو ،اودبشريت په سترلارښـود اوډپيداينښـت پـه ځلانـده سـتوري جنـاب نبي کـريم (صـلی الله عليـه وسـلم) ، دهغـه پـه کـورنۍ اوربښـتينو ملګرو درود اوسـلام وايـم . څـوک چـې پـه لمانځـه کـې دشـهادت پـه ګوتـه داشـارې کولوفضـيلتونه اوبرکتونـه دلومړي ځل لپاره لولي کيدای شي ډيرحيران پاتې شي چې په لمانځه کې داډول حرکت څومره نيک اثرات لـه ځانـه سره لـري اوترڅـومره انـدازې پـورې دپرتمينـې شرعـې دپاملرنـې وړ ګرځيـدلی دی ،دغـه حيرانتياددې نيک عمل دحکمتونو اواسرارو په اړه دمعلوماتو دنه لرلو له امله منځ ته راځي .

زماپه آندددې عمل يولوی حکمت دهغه په سرته رسولوکې په ډيرپام او دقت کې دی چې هغه ته بايدډيره پاملرنه وشي ،په عمل کې دالله عزوجل ديوالي بيانول په يوه سمه طريقه ،معين وخت اوځای کې چې ژبه دهغه په بيانولو لګيا وي اوزړه په هغه باندې تدبرولري ،عمل پرې تأکيد وکړي ،سترګې اوفکرپه هغه باندې شاهد اوګواه و اوسي ،ترڅو يو پوه اوواقعي لمونځ کوونکی په خپل ټول فکر اووجود سره دلوی څښتن (جل جلاله) يوالی اووحدانيت بيان اوترسره کړي اوپه دې واضح اورسا پيغام سره هره شپه او ورځ دالله عزوجـل دوحـدانيت لپـاره دژوندانـه پـه ټولوبرخـوکې دخالصـانه بنـده کـې پـه توګـه دالله (جـل جلالـه) سـره دهرډول شرک دنفي کولو په خاطر دعزت ،سرلوړۍ اوخپلواکۍ هسکې څوکې ته ځان ورسوي اوپه ژبه سره دغه محمدي ناره بدرګه کړي «... ان صلاتی ونسکی ومحيايی ومماتی لله رب العلمين ،لا شريک له ...» .

هو! ربښتيا که چيرې پوره غور اوپام وکړو چې دالله (جل جلاله) دتوحيد اويوالي دبيانولولپاره په لمانځه کې هيڅ کوم عمل داشارې په نسبت وينبوونکی نه دی ، دايوځانګړی استثنائي خاصيت دی چې داشارې کول له هغه څخه برخمن دي . له بلې خوا داسلام په سپيڅلي دين کې ترټولو شريف ترينه مسئله دتوحيد ښـودل شـويده نو ؛پـه دې اسـاس دغـه عمـل دومـره ارزښـتناک دی چـې دفضـيلت اوارزښـت پريکـړه يـې تاسولوستونکوته پريږدم .

په دې ټولوسربيره دتأسف اوبدمرغۍ ځای دی چې زمونږپه ټولنه کې تراوسه پورې هم دغه آسانه او وړيا توحيدي عمـل دپام وړ نـه دی ګرځيـدلی اوګڼ شميرخلک دهغې په اړه زړه نازړه ،بې پروا اوبې برخې پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـوي دي . همـدا دزړه سـواندو علمـاء کرامـو رسـالت دی چې دپيغمبر(صـلی الله عليـه وسـلم) دسـنتوواقعي څيره دين پرورو خلکوته ښايي اودوی ددیني ارزښتونو ژوندي کوونکي بلل کيدای شي .

نو ؛په دې برخه کې دقدرمن ورور ښاغلي مولوي عبدالرحيم فوزي (هروي) هاند اوهڅې دستايلو وړ دي چې داډول کره اومعتبره رساله يـې تـدوين کړيده ،لوی خدای (جـل جلالـه) د ددې نيک اقدام بدلـه ورکړي اوخدای (جل جلاله) دنور توفيق هم ورپه برخه کړي چې دعلم اوپوهې دنورو ټولو خاوندانو سره داسلامي روزنې ، بيدارۍ او اصلاح لپاره نور کوټلي ګامونه هم اوچت کړي .

په درناوي

ضياء احمد« فاضلي»

دهرات دلرغوني جامع جومات واعظ ، د احياء العلوم دمدرسې مسؤول

اودهرات پوهنتون دشرعياتو اواسلامي علومو دپوهنځۍ استاذ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت دکلمې دتلفظ په وخت کې دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل داثبات په اړه دفقهې دجيدوعلماؤو کراموڅيړنې

ځينوعلماوو دشهادت په ګوته سره اشاره کول مکروه ګڼلي دي لکه: (صاحب منية المفتى) ، ځينوحرام بللي لکه چې په خلاصه کيداني کې روښانه شوي دي خوځينوبيامستحب ګڼلي دي لکه چې د رمزالحقايق په کتاب کې يې نقل شوی دی اوځينې علماوولېکلي دي چې داشارې دنه کولو اختيارلري لکه په عالم ګيري کې چې دخلاصې څخه نقل شوی دی. مګرداټول دحقيقت په سمه لاره نه دي تللي نوسمه اوصحيح خبره داده چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول سنت دي اودا خبره په صحيحواحاديثوسره ثابته شوې ده لکه چې امام محمد(رحمة الله عليه) په خپل کتاب موطاء کې ليکلي دي چې دا زما او دامام ابوحنيفه (رحمـة الله عليـه) قـول دي چـې دشـهادت پـه ګوتـه اشـاره کـول سـنت دي اوپـه دې اړه لـه اصحابوکرامو ،سلفوعلماوو او څلوروامامانو(رحمة الله عليهم) څخه هيڅ مخالفت نه دي نقل شوی اوکه څوک دامکروه اوياحرام ګڼي ديوه سخت جرم مرتکب شوي دي.

سلطان العلماء ملاعلى قارى (رحمة الله عليه) د(تزيين العباده لتحسين الاشاره) په رساله کې دسمو رواياتو اودلايلو دراوړلوڅخه وروسته داسې ليکي :

«وهومذکورفى الصحاح وغيرهاماکادان يکون متواترأبل يصح ان يقال انه متواترالمعنى فکيف يجوزلمومن بالله ورسوله ان يعدل عن العمل وياتى التعليل فى معرض النص الجليل مع ان ذلک مدخول صدرمن العليل ...واختزر بالصحيح عما قيل لايشيرلانه خلاف الدرايت والرواية . »مجموعة الفتاوى ابوالحسنات محمدعبدالحى لکهنوى : ۶۲ مخ .

ژباړه : « اوهمدغه (دشهادت په ګوته اشاره کول) داحاديثوپه صحيحواونوروکتابونوکې ذکرشوې ده کېدای شي دمتواترحکم ته ورسيږي ،بلکه صحيح داده چې ووايو معنوي متواترده نودهغه کسانولپاره چې په الله (جل جلاله) اورسول الله ايمان لري څرنګه جواز ولري چې له هغه نه مخ اړوي چې وروسته همغه نص راځي کوم چې دهغه په اړه ويل شوي دي او دهغو خلکوخبره مردوده ده چې وايي : اشاره مه کوي ځکه چې داد درايت اوروايت يعنې دعقلي اونقلي دليل خلاف عمل دي . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمدارنګه السیدمحمد امین ابن عابدین(رحمة الله علیه) دردالمختار کتاب په اول ټوک ۳۴۲ مخ کې نومورې موضوع په لاندې ډول تصریح کړیده :

«وفسرت الاشاره بهذه الکیفیة فی عامة الکتب کالبدایع وغیرهاکما ذکرت عباراتهم فی رسالتی سمیتها رفع الترددفی عقد الاصابع عندالتشهد فیعقد عندها ویرفع المسبحة عندالنفي ویضعها عندالاثبات وهذاما اعتمدالمتأ خرون لثبوته عن النبی(صلی الله علیه وسلم) بالاحادیث الصحیحة ولصحة نقله عن ائمتنا الثلاثه فلذا قال فی فتح : ان الاول بسط الاصابع بدون الاشارة خلاف الدرایة ولروایة ، واماماعلیه عامة الناس فی زماننا مع الاشاره من البسط بدون عقد فلم اراحدا قال به سوی الشارح تبعا للشرنبلالیه عن البرهان للعلامه ابراهیم الطرابلسی صاحب الاسعاف من القرن العاشر واذاعارض کلامه کلام جمهورالشارحین من المتقدمین والمتأخرین (رحمة الله علیهم) من الذکرالقولین فقط ،فالعمل علی ما علیه جمهورالعلماء لاجمهورالعوام فاخرج نفسک من ظلمة التقلیدوحیرة الاوهام واستضئ بمصباح التحقیق فی هذا المقام فانه من منح الملک المنان ».

ژباړه : « داشارې دکولو په اړه په ډیرو عاموکتابونوکې لکه په بدایع اوداسې نورو کې هم داسې یادونه شویده لکه ما (علامه ابن عابدین رح) یې چې عبارتونه په خپله رساله کې چې نوم یې (رفع الترددفی عقد الاصابع عند التشهد) دی ذکر کړی دی چې لومړی به نورې ګوتې راټولې اوبیابه دشهادت ګوته دنفې (لآاله) په وخت کې پورته کیږي اوداثبات (الاالله) په وخت کې بیرته کښته کیږي اوورستنیو علماوو دې مسئلې ته اعتبارورکړی دی دنبي (ص) په صحیحو احادیثوسره یې ددې عمل ثبوت کړی دی اوددې عمل دصحت لپاره یې داحنافوله دری ګونو امامانوڅخه نقل کړی دی ، لکه چې دفتح القدیرپه کتاب کې یې چې داسې یادونه شویده : چې ګوتې په هواریاغوړیدلي حالت کې ساتل او اشاره نه کول دعقلي اونقلي دلیل خلاف کاردی ،مګر زمونږپه زمانه کې ډیرخلک ګوتې په خپل هوارشکل ساتي اواشاره کوي داقول دهیچاڅخه ثابت نه دي چې پرته له الشارح کتاب (چې دللشرنبلالیه کتاب شرحه ده چې دبرهان کتاب نه نقل شوي ده چې دادعلامه الطرابلیسي صاحب الاسعاف چې په لسمه هجري پیړی کې یې ژوند کولو) څخه بل چاپه دې اړه څه نه دي ویلي.کله چې دپورتنی لیکوال دقول اودجمهورو مخکینیو او وروستنیو شارحینو (شننونکو) په قول کې اختلاف راشي نو دجمهورو علماوو قول ته ترجیح ورکول کیږي اوپه هغه سره به عمل کیږي نه دعوامو خلکو په قول نو ؛ په دغه ځای کې لیکوال دتقلید له تیارې ،دحیرانتیا اوشک له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیارې ځان ایستلی دی اودا مسئله یې دتحقیق اوڅیړنې په ځراغ سره روښانه کړه اوپه ده باندې دالملک المنان رب لورینه شویده .»

په همدې ترتیب ابن همام (رحمة الله علیه) په خپل کتاب فتح القدیرکې په لاندې عبارت سره ددې موضوع دتایید لپاره داسې فرمایلي دي :

«واتفقت الروایات عن اصحابنا جمیعا فی کونه سنة وکذا عن الکوفیین والمدنیین وکثرت الآ ثار والاخبار وکان العمل بها اولې ... لان محمدا قال فی کتاب المشیخة: انه کان یشیر فنفعل ما فعل النبی (صلی الله علیه وسلم) ونصنع ماصنعه وهوقول ابی حنیفه (رحمة الله علیه) وقولنا ... وهو المروی عن محمد فی کیفیته الاشاره قال یقبض خنصره والتی تلیها ویحلق الوسطی والابهام ویقیم المسبحة کذا عن ابی یوسف (رحمة الله علیه) فی المالی ... وروی ان ائمتنا الثلاثة : ابی حنیفه وابی یوسف ومحمد(رحمة الله علیه) انه (صلی الله علیه وسلم) یشیرعندالتشهد وانه(صلی الله علیه وسلم) یعقداصابعه ... ومعلوم ان مدارسعی المجتهد علی العمل بما صح عن رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اما بعدصحة وثبوت فلا یصح اذلا مجال للرای مع النص ... ولذا قال المحقق ابن الهمام (رحمة الله علیه) ان عدم الاشارة خلاف الروایة ولدرایة ».

ژباړه : « دټولواحنافوپه اتفاق سره اشاره کول سنت ده اوهمدارنګه دکوفې اومدینې دخلکوڅخه ډیرروایات اواخبارشته دي چې وایي په هغه سره عمل کول غوره دي ځکه چې محمد(رح) دالمشیخه په کتاب کې ویلي دي داچې پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) اشاره کوله نوموږهم په هغه څه چې پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) پرې عمل کړی عمل کوو چې داخبره د امام ابوحنیفه (رح) ده اوزماخبره هم داده اوداشارې څرنګوالی اوکیفیت دامام محمد(رح) څخه داسې روایت شوی دي : دښي لاس دری ګوتې «خنصره (غچی) ،بنصره(په غچی ګوته پسې) ،وسطی(منځنی)» راغونډوو اودابهام ګوته (بټه ګوته) دوسطی (منځنی) ګوتې سره نښلوؤ او مسبحه (دشهادت ګوته) پورته کوو .

اوهمدارنګه دامام ابویوسف (رح) څخه دالمالی په کتاب کې یادونه شوې ده اوله مونږ دری واړه امامانوڅخه همداډول روایت شویدي ،امام ابوحنیفه (رح) ، امام محمد(رح) اوامام ابویوسف (رح) وایي چې پیغمبر(صلی الله علیه وسلم) به دناستې په حالت (التحیاتو) کې اشاره کوله ،اوداهم معلومه خبره ده چې مجتهد که هر څه ووایي باید له قرآن اونبوي سنتو څخه یودلیل ولري ،وروسته له دې چې ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حديث صحت(سم والی) ثابت شو نو ؛ دابياصحيح نه ده چې څوک له ځانه نظراو رايه ورکوي اوهمدارنګه ابن الهمام (رح) وايي چې داشارې نه کول دروايت (نقل) اودرايت (عقل)([1])خلاف کاردي.

په همدې اساس ابن عابدين (رحمة الله عليه) هم دخپلو ليکنو او رسالوپه لړکې له يوې خپلواکه رسالې څخه دشهادت په ګوته سره داشارې په اړوند لاندې مهمې نقطې دتبرک لپاره راوړل شوې دي :

«فيقول فقيرالی رب العلمين محمدبن عابدين وقد کنت جمعت رسالتی سميتها رفع التردد فی عقد الاصابع عند التشهد اثبت فيها تصحيح الاشاره مع العقد نقلا من کتب ائمتنا الخالية عن النقد بعبارات صريحة المنيعة وخيرني منيفة بديعة ثم اطلعت الآن علی رسالة مسمات بتزيين العبادة لتحسين الاشارة الخاتمة القراء ولفقهاء والمحدثين ونخبة المحقيقين والمدقيقن السيد ملا علی قاری عليه رحمة ربه الباری فرائيته رجع فيها رواية الاشارة بالادلة القوية من نصوص الفقها ء والسنة السنية حتی ادعی انه متواتر... ثم قال : هذه احاديث کثيرة بطريق معددة شهيرة فلاشک فی صحة اصل الاشارة لان بعض اساتيد ها موجودة فی الصحاح الست مما کاد ان يصير متواترا بل يصير ان يقال له متواتر المعنی ، فکيف يجوز لمومن بالله ورسوله(صلی الله عليه وسلم) ان يعد ل عن العمل به فياتی بالتعليل فی معرض النص الجليل وهوماقيل نقلا عن بعض المانعين فان فيها زيادة الرفع لا يحتاج اليها فيکون الترک اولې لا ن مبنی الصلوة علی الوقار والسکينة وهو مردود بانه لوکان الترک اولې لما فعله (صلی الله عليه وسلم) وهو (صلی الله عليه وسلم) علی صفة الوقار والسکينة فی المقا م الا علی لاشک ان الاشارة الی التفريد مع العباده بالتوحيد نورعلی نور وزيادة سرور فهو محتاج اليه بل مدارالصلوة العبادة والطاعة عليه ....ثم من ادلتها الاجماع اذلم يعلم من الصحابه رضی الله عنه ولامن علماء السلف فی هذه المسئلة ولا فی جوازهذه الاشارة ولافی تصحيح هذه العبارة بل قال به امامنا الاعظم وصاحباء وکذا امام المالک والشافعی واحمد وسائر علماء الاعصار (رحمة الله عليه) علی ماوردبه صحاح الاخبار والآثار... وقداغرب بعضهم حيث عد الاشارة من المحرمات وهوخطاء عظيم وجرم جسيم ومنشاء الجهل من قواعد الاصول ومراتب الفروع من النقول ، فهل يجوز لمومن ان يحرم ماثبت من فعله (صلی الله عليه وسلم) مماکاد نقله ان يکون متواتراً ؟»

([1])- درايت (الدراية): دعقل له نظره دمسائلوخيړنې ته ويل کيږي يادعقل له نظره ديوشي منل يانه منل ياد (عقلي دليل) راوړلوته وايي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : « دعالمیانوپالونکي ته خوار محمدبن عابدین وایي: مایوه رساله راغونده کړه چې په هغه مې نوم (رفع التردد فی عقد الاصابع عند التشهد) کیښود چې په هغه کې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوصحیح والی ثابت شوی دی چې دا د احنافوداامامانو له کتابونوڅخه رانقل شوې ده چې له نقداونیوکې څخه لیرې اودهغې عبارتونه په واضح صورت سره بیان شوی دی اوپه هغې کې ترسره شوې څیړنې بدعت هم نفې کوي . خو وروسته دبلې رسالې په اړه خبرشوم چې د(تزیین العباده لتحسین الاشارة) په نوم وه چې په هغه کې دفقهاوو ،محدثینو ، اوجیدومحققینوڅخه نقل قول شوی دي اودهغه لیکوال سیدملاعلی قاری (رح) دی چې په التحیاتوکې دشـهادت په ګوتـه داشارې په اړه یـې دنبـوي سنتوله نصوصو څخه دقوي دلایلو پـه راوړلوسره ویلي دي :چې همداحادیث متواتردي اووروسته بیاوایي چې په دې اړوند زیات حدیثونه شته دي چې ټول مشهوردي اودهغه په صحیح والي کې هیڅ شک نشته اوددغه حدیثونو ځینې اسنادونه په شپږګونو صحاحیحو کې موجود دي ، امکان لري چې دمتواترحدته ورسیږي ښه به داوي چې ووایو:چې معنوي متواتردي نو ؛ داجواز نه لري چې څوک په خدای (جل جلاله) اودهغه په رسول (صلی الله علیه وسلم) لومړی ایمان ولري اوبیا دهغه نه مخ واړوي ،خوځینو ویلي دي چې داعمل بایدسرته ونه رسیږي ځکه چې پـه لمانځـه کې باید دالله (جـل جلالـه) څخـه ویره موجـوده وي اونوموړی عمـل پـه لمانځـه کې دسرې دبوختیا سبب کیږي ،داقول مردودګڼل شـوی دي که چېرې داعمـل صحیح نه وای نوبیا به رسول اکرم (صـلی الله علیـه وسـلم) هیڅکلـه اشـاره سـرته نـه وای رسـولې ، اوپـه دې کې هـیڅ شـک نشته چې دشـهادت پـه ګوتـه سـره د اشـارې کولوپـه ذریعـه سـړی خپلـه یـوازنۍ خدای پالنـه ثابتوي ، بلکـه دعبادت مدارپه یوازنۍ خدای پالنه باندې څرخیږي ، له دې دلایلوڅخه وروسته ددې وخت اوزمان اجماع ده چې که چېرې لـه اصحابوکراموڅخه په دې اړه څـه پوهـه اومعلومات نـه وای اویا دپخوانیوعلمـاوو کراموڅخه ددې مسئلې دجواز پـه بـاره کې فتـوی موجـوده نـه وای اویاهغـه روایتونـه چې په دې بـاره کې راغلي دي صـحیح نـه وای ،بلکـه پـه دې سـره امـام ابوحنیفـه (رح) اوصـاحبین اوهمدارنګـه امـام مالـک (رح) ،امـام شـافعی (رح) ،امام احمـد(رح) اونورپخواني علمـاءکرام قایل دي ، ځکه هغه آثار چې داشارې پـه بـاره کې بیان شـول ټول صحیح دي ،یقینا هغه کسانوچې دشهادت په ګوته سره اشاره کول یې دحراموله جملې څخه ګڼلې دي فریب خـوړلی دی ،اودایوه لویـه تیروتنـه اولـوی جرم دی اوددې خبرې اصلي منشـه پـه ناپوهۍ سره دقواعدو ،اصولو ،اودفروع دمراتبو رانقلول دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا داکاردهغه کسانوسره ښایې چې ایمان هم ولري اودپیغمبر(ص) فعل حرام وګڼي اودحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) هغه فعل چې امکان لري هغه روایت دمتواترحد ته ورسیږي . »

اوهمدارنګه په قطب الارشادکې هم په دې اړه داسې لیکي :

«وهی ...(الاشاره بالمسبحه) مأ ثورة عن النبی (صلی الله علیه وسلم) رواه خمس وعشرون وست وعشرون من الصحابه رضی الله عنه بل قالوا : انه بلغ حد التواتر المعنوي وقد ذکرامام محمد(رحمة الله علیه) فی موطاء انه (صلی الله علیه وسلم) فعل ذلک ثم قال وبصنع رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ناخذ وهوقول ابی حنیفه(رحمة الله علیه) وعرفت من عادة محمد فی کتابه المذکورلانه لاینقل عن الامام الا المذهب المنصوروالمعمول به ونقل الشمنی والحلبی انه قول ابی یوسف فی الامالی وقال الدهلوی (رحمة الله علیه) فی شرحی المشکوة وسفرالسعادة : الحق ان مذهب الامام وصاحبیه (رحمة الله علیه) ان یشیر...وقال علی قاری (رحمة الله علیه) فی شرح الموطاء لانعرف فی المسئلة خلاف للسلف .»

ژباړه :« اودا ...(دشهادت په ګوته اشاره کول) دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) یواثردي چې هغه پنځه ویشتو(۲۵) یاشپږویشتو(۲۶) کسانوله اصحابوکرامو(رح) څخه روایت کړی دي بلکه علماءکرام وایي چې : همدادشهادت په ګوته اشاره کول دمعنوي تواترحدته رسیدلې ده اوپه تحقیق سره محمد(رح) دموطاء په کتاب کې داسې بیان کړیده چې پیغمبر(ص) همداعمل سرته رسولواو وروسته وایي چې دپیغمبر(ص) په فعل سره موږهم عمل کوو اودا د امام ابوحنیفه (رح) قول دی اوس په دې پوه شوو چې دافعل دامام محمد (رح) عادت ؤچې دهغه په کتاب کې بیان شویدی ځکه چې دامام ابوحنیفه (رح) څخه له منصورپرته بل هیڅ‌انقل نه دي کړی اوهغه څه چې بایدعمل پرې وشي ، دالشمنی والحلبی ویناده چې دامام ابویوسف خبره تصدیق کوي چې دالامالی په کتاب کې یې کړې ده اودهلوی (رح) دمشکوة اوسفرالسعادة په شرحه کې وایي : دامام ابوحنیفه (رح) اوصاحبینو (رح)خبره حق اوسمه ده چې وایي اشاره وکړئ اوعلی قاری (رح) دموطاء په شرحه کې وایي په دې اړه مې دپخوانیوسلفو کرامو (رح) څخه هیڅ اختلاف ونه موند . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمدارنګه دمحمدي طريقې (طريقه محمديه) د کتاب پـه(۲۶۸) مخ کې وروسته لـه دې چې دصوفيه حرکاتو په اړه يې بحث اوتبصره کړې داسې فرمايې:

«واماتحريک الرأس يمنة ويسرتا تحقيقا بمعنى النفي والاثبات فى لااله الا الله بل ظن الغالب جوازه بل استحبابه اذكان مع النية الصالحة فخرج عن حد العبث واللعب فيكون فعل دالاً على التوحيد مقارناً للقول الدال عليه فيكون كلمة كلمتين واصله رفع المسبحة فى الصلوة فى التشهد...».

ژباړه : «مګردسربښي اوچپ طرف ته ښورول دلااله الاالله دنفې اواثبات دثابتولوپه معنى سره دي د(لااله الاالله) په کلمه اوپه غالب ګمان سره جوازلري بلکه مستحب ده په داسې حال کې چې له ښه نيت سره وي نو ؛ دلهواولعب له حداو اندازې څخه خارجيږي نودغه کړنه اوعمل په توحيدباندې دلالت کوي دهغه له بيان سره يوځاى چې په همدې توحيدسره دلالت کوي نويوه کلمه دوى کلمې ګرځي اواصل يې په لمانځه کې (دناستې په حالت) دشهادت دګوتې پورته کول دي . »

اوپه همدې ترتيب امام ابوجعفرطحاوى (رحمة الله عليه) دمعانى الاثار په شرح د(صفةالجلوس فى الصلوة کيف هو؟) په باب کې داسې ليکي :

«فلماقعدللتشهدثم عقداصبعه وجعل حلقة بالابهام والوسطى ثم جعل يدعو بالاخرى (اى يشيرللاخرى الى التوحيد وهى المسبحة...) فثبت بذالک ماروى وائل بن حجر رضى الله عنه وهوقول ابى حنيفه وابى يوسف ومحمد(رحمة الله عليه).» ۱۵۱-۱۵۳ مخ

ژباړه : «پس هرکله چې په لمانځه کې دالتحياتولپاره کېناست ،بيايې راټولې کړې ګوتې(غچې اوورپسې) بيايې دبټې اومنځنى ګوتې په واسطه حلقه جوړه کړه اوپه بلې ګوتې (دشهادت ګوته) سره دعاوکړه يعنې دالله (جل جلاله) دوحدانيت اويوالي لپاره يې اشاره وکړه نوپه دې سره هغه څه ثابت شول چې وائل بن حجر(رضى الله عنه) روايت کړى دي اودا دامام ابوحنيفه ،امام ابويوسف ، اوامام محمد (رحمة الله عليه) قول دي . » اوپه همدې ډول شاه عبدالعزيزدهلوي (رحمة الله عليه) په خپله رساله کې دشهادت په ګوته اشاره کول اوهمدارنګه دده دفتواوو په کتاب کې په دې اړه ډيرې خيړنې لري چې دخوکرښوخلاصه يې دخيراوتبرک په توګه رااخلم :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشـهادت پـه ګوتـه سـره اشـاره کـول پـه صحیحـواحادیثو اوداما‌م اعظـم (رحمـة الله علیـه) ،صـاحبیه ،امـام مـالـک (رحمــة الله علیــه) ،امام شــافعی (رحمــة الله علیــه) ،امام احمــد (رحمــة الله علیــه) اونوروپــه نــزد داصحابوکرامو له روایاتوڅخه چې ټول په دې سره متفق دي ثابته شوې ده.

پس!! دشهادت په ګوته سره داشارې کولودسنت والي دثبوت لپاره دشک اوتردید ځای نشته .ابن همام دهدایې په شرح اوهمدارنګه په نورومعتبروکتابونوکې لکه : ملتقط ،خانیه ، زاهدي ،کفایه ،شمنی په شرح نقایه اودهدایې صاحب دانوازلوپه مختاراتو کې دشهادت په ګوته اشاره کول تایید کړی دي .

دا ۀ دمحققوعلماوو یولړڅیړنې اوتحقیقات چې هریوه په خپـل وار په خپلوکتابونو ،رسالواوتألیفاتوکې ډیر زحمتونه ایستلی دي اوددې قضیې مختلف اړخونه یې په مختلفوطرحوکې څیړلي دي اوپه دې اړه یې لازمې تبصرې وړاندې کړې دي چې ددوی دغه څیړنې په خپلو مراجعوکې په مفصل ډول سره لیکل شوی خو ماحقیربنــده وغوښــتل چــې ددې موضــوع پــه اړه خلاصــه مباحــث پــه لنــډه توګــه چــې دمعتبروثقــه اومحقیقینوعلماء دتحقیحاتواوڅیړنو په پایله کې په څوکرښوکې راغونډ کړم چې په دې لارکې لوی خدای (جل جلاله) راسره مرسته اویاری وکړه بناً هربل ورور چې وغواړي په دې باره کې معلومات لاس ته راوړي په لومړی مرحله کې کولای شي چې ددرانه استادښاغلی مولوی ابوالفاروق (عاجز) صاحب مدظلله العالی دتالیف کړی کتاب (مفتاح البشاره لاهل الشارة) ته مراجعه وکړي اوهمدارنګه که وغواړي په دې برخه کې زیات معلومات لاس ته راوړي ددې رسالې په آخرکې ځینې نورې سرچینې اومآخذونه ذکر شوی دي چې له تاسو سره دمعلوماتوپه برابرولوکې مرسته کوي.

دیــادونې وړده چــې محقــق دمجتهــدینو کراماواقــوال اونظریــات اودعظاموعلمــاوو کرامــو تایئــدات دمعلوماتودبرابرولواوتـدوین لپـاره پـه اړینـه توګـه مطالعـه کـړي اوپـه مهربانۍ سره یـې دقدر وړاسـتاذانوته وړاندې کړي ترڅوله اشتباهاتو اوتیروتنو څخه وژغورل شي .

اولـه بلې خواهغـه زحمتونـه چې پـه دې برخـه کې یـې ایسـتلي ګټوروافع شي اودې تـه ورتـه نـورو مـواردو دتدوین لپاره په راتلونکې کې نورهم تشویق شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اصول اوقواعد چې دشهادت په ګوته سره داشارې کولو په وړاندې نیوکې دفع کوي

الف- دحدیث په متن کې داضطراب([2]) (ګډوډۍ) نشتون :

«..انه لیس اضطراب فی باب حدیث الاشارة بل کان رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یختلف فی افعاله فی هذا الباب کما وقع الاختلاف فی افعاله(صلی الله علیه وسلم) فی باب صفة الصلوة : الجلوس ووضع الیدین فی حالة السجودورفعهاعند الافتتاح ووضعها فی حال القیام کما لایخفی علی الماهر فی الفقه والحدیث ... ولم یقل احد بالاضطراب فی هذا الباب الاالقائل والسندي والکاشغری وهم لیسوامن المحدثین واهل الترجیح ، فاذا عارض کلامهم کلام جمهورالفقهاء والمحدثین لاسیماالائمة المجتهدین الذی کان علی مذاهبهم مدارالشریعة والدین فکان العمل علی ماقاله الجمهورفی هذاالباب فاعتبروا یااولي الالباب... » مفتاح البشارة لاهل الاشارة : ۱۲۰ مخ ، محمودالفتاوی : ۱۱۵ مخ

...لا ضطراب فی الروایات فان القصة رواها عدة من الصحابة رضی الله عنه والغرض من الکل رفع المسبحة وضم سائرالاصابع وبمثله جمع ابن قیم فی الهدي حیث قال : وهذاالرویات کلهاواحده...».

رساله کدنویه : ۱۱۰ مخ

ژباړه : «کوم حدیث چې دشهادت په ګوته سره داشارې په اړه راغلی په هغه کې اضطراب (دهغه په راوي کې جرح) ([3]) نشته ،نبي کریم(صلی الله علیه وسلم) به کله اشاره کوله اوکله به یې نه کوله ، لکه څرنګه چې نبي کریم(صلی الله علیه وسلم) دلمانځه دصفاتوپه اړه پخپلوافعالوکې بدلون راوستلولکه په جلسه کې چې کله به یوډول اوکله به بل ډول کېناسته اوهمدارنګه لاسونه به یې کله یوځای اوکله بل ځای ایښودل ،سجده هم په همدې ډول نودنبي کریم(صلی الله علیه وسلم) دا افعال هغه شخص ته ښه معلوم دي څوک چې په نبوي احادیثو اوفقه باندې پوه وي ،په دغه حدیث باندې داضطراب قائلیدل تنها سندي اوکاشغري ښه لري بلکه دغه اشخاص داهل ترجیح اومحدیثینوله جملې څخه نه دي بناً ددوی په قول اعتبارنشته نوپه همدې اساس دجمهورواقوالوته ترجیح ورکول کیږي . خلاصه : دټولورواياتوځخه داخبره معلومیږي چې دلاس نورې ګوتې دراټولې اودشهادت په ګوته سره داشاره وشي . »

([2]) - داضطراب لغوي معنی: لړزیدل ،نا آرامي.
([3]) - دجرح لغوي معنی: د کلماتو اومطالبو حذف او اصلاح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- په ظاهرالروایت([4])کې دشهادت په ګوته داشارې دیادونې نشتون :

«...وزعـم الـبعض لنفيهـا لعـدم ذكرفـى ظاهرالروايـة وهـوزعم فاسـد لان عـدم الذكرلايـدل علـى ذكرالعـدم وقـدتقررفى القواعـد : ان المسئلة اذا سكت فيها ظاهرالروايـة يوخـذ مـن النـوادرثم كتـب الواقعـات وائمـة اصحاب التخريج مالم يصادف خبرأ او اثرأ قويا او دليلا صحيحا ،وقال شاه ولي الله (رحمةالله عليه) فى حجة الله البالغة (٢-١٢) ان لم يذكره محمد (رحمة الله عليه) فى الاصل ذكره فى الموطاء...»

رسالة كدنويه : ٢٣ مخ ، دمعارف السنن په حواله : ٣-١٠٠ مخ.

ژباړه : « بعضی علماء کراموداګمان کړی دی چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په ظاهرالروایت کې شتون نـه لـري نوبناًدغه اشاره کول نفې شوې ده بلکه داخبره اوګومان باطل (ناسم) دی ځکه چې په ظاهرالروایت کې دیوه شي نه ذکرکول دهغې په نه شتون باندې دلالت نه کوي . همدارنګه شاه ولي الله (رحمة الله علیه) په حجة الله البالغة کتاب کې فرمایلي دي چې دامسئله امام محمد (رحمة الله علیه) په خپل کتاب موطاء کې بیان کړې ده . »

اوهمدارنګـه دمولـوی ابوالفـاروق پـه تـالیف شـوې رسـاله (مفتـاح البشـارة لاهـل الاشـارة) کـې فقيراحمدعاجزخوافی الهروي داموضوع داسې روښانه کړېده :

«...فثبت بهذاالاصل ان ماصرح به الامام محمد بن الحسن(رحمةالله عليه) فى الموطاء ان هذاقولي وقول ابى حنيفة(رحمةالله عليه) ملحق بظاهرالرواية فى الاعتباربل هوآكدواقوي من كتب ظاهر الرواية لانه مويد بالآثارالمرويـة عـن الشارع المقدس ويدل على هـذاقول المحقـق الخضرمى فى التـاريخ التشريح الاسلامي صحيفة ٢٥٩ حيث قال : محمدبن الحسن احد الذى روى الموطاء عن مالک ابن انس(رضى الله عنـه) ويعقب احاديثه بما يجب عليه العمل عند ابى حنيفة (رحمةالله عليه) ... ».

ژباړه : «داخبره په دغه اصل سره ثابتیږي کوم چې امام محمد(رحمةالله علیه) په خپل کتاب موطاء کې بیـان کړیـده اودایـې ویلـي دي چـې دا زمـا او امـام ابوحنیفه(رحمـةالله علیـه) قـول دي اودغـه خبـره پـه ظاهرالروایت پورې تړلې ده ،اوددې خبرې اعتبار دظاهرالروایت له کتابونو څخه قوي دي ځکه داخبره چې

([4]) - ظاهرالروایت : په څرګنده توګه په نقلي (کتابونو ،رسالو اونورو..) کې دمسائلو شتون ،دلیل او یادونې ته ویل کیږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په خپل کتاب موطاء کې کړې ده ددې خبرې تائید په احادیثو کې شوی دی اوهمدارنګه په دغه خبره باندې د(خضرمی) قول هم دلالت کوي کوم چې د(اسلامي تشریح تاریح) په کتاب کې یې یاودونه شوې ده اوداسې یې ویلي دي :

« محمدبن الحسن دهغو اشخاصوله جملې څخه دی چې دامام مالک (رحمةالله علیه) په کتاب موطاء کې یې یادونه شوې ده اوله هغې نه وروسته یې هغه احادیث راوړي دي چې دامام ابوحنیفه (رحمةالله علیه) په نزد په هغه باندې عمل واجب دی . »

ج- دوقاراو آرامی نشتون :

«...قیل نقلا عن بعض المانعین فان فیها (اشارة) زیاده الرفع لایحتاج الیها فیکون الترک اولې لان مبنی الصلو ة علی الوقاروالسکېنة وهو مردودبانه لوکان الترک اولې لمافعله (صلی الله علیه وسلم) وهو(صلی الله علیه وسلم) علی صفة الوقاروالسکېنة فی المقام الاعلی. » مجموعة الرسائل السیدمحمدامین المشهوربابن عابدین (رحمةالله علیه) .

ژباړه : « ځینودهغه کسانو څخه چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول نه مني داسې نقل کړی دی چې داشارې په کولوسره عاجزي اوآرامي له منځه ځي کوم چې د لمانځه لپاره ضروري ګڼل کیږي بناًداشارې نه کول غوره دي ، بلکه دا خبره مردوده ده ځکه که داشارې نه کول غوره وی نونبی کریم (صلی الله علیه وسلم) بـه اصلاً اشاره نـه وای کړې پـه داسې حال کې چې نبی کریم (صلی الله علیـه وسـلم) دپوره کمال ،وقار اوآرامۍ سره لمونځ اداء کاوه . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشهادت په ګوته داشارې کولو په اړوند دشهیدمیرزا مظهر«جان جانان (رحمة الله علیه) » فقهي څېړنې په داسې حال کې چې لارښودیې (رحمة الله علیه) دشهادت په ګوته سره اشاره کول منع کړی ؤ

شهید میرزامظهر(رحمة الله علیه) چې په (جان جانان) سره مشهورؤ او دحضرت مجددالف ثاني (رحمة الله علیه) له مهمو اوممتازو خلفاوو څخه ګڼل کېده چې له ده څخه دشهادت په ګوته سره داشارې دکولوپه اړه داسې پوښتل شوی دي :چې حضرت مجدد صاحب(رحمة الله علیه) دخپلو مکتوبونوڅخه دیوه مکتوب له مخې دشهادت په ګوته سره داشارې کول منع کړي دي اوته په داسې حال کې چې له هغه مجددصاحب(رحمة الله علیه) سره زیاته مینه اوخواخوږي هم لرې خو دشهادت په ګوته سره داشارې په کولوباندې تاکئید کوې ددې خبرې علت څه شی دی ؟

میرزامظهر(رحمة الله علیه) ددې پوښتنې په ځواب کې داسې لیکلي دي : «ماکان لمومن ولا مومنه اذا قضی الله ورسوله امرأ ان یکون لهم الخیرة من امرهم ...»

ژباړه : « دهیڅ یومومن سړي اومومنې ښځې لپاره په یوه کارکې خیر نشته ترڅو چې الله (جل جلاله) اودهغه رسول (صلی الله علیه وسلم) دهغه کارپه کولوسره امر نه وي کړی . »

حضرت مجددصاحب(رحمة الله علیه) چې دآنحضرت(صلی الله علیه وسلم) دسپیڅلې لارې یو پیرو او نماینده دي او دخپلې طریقې اساس یې دکتاب الله اوسنتو پر پیروئ سره ایښی دی اوپه دې برخه کې ډیرو نورو علماء کرامو(رحمة الله علیهم) دشهادت دګوتې داشارې درفع کولو داثبات لپاره دصحیحواحادیثو او روایاتو دراوړلو په اساس ډیرې رسالې تألیف کړې دي ، همدا راز حضرت شاه یحیی(رحمة الله علیه) دحضرت مجدد صاحب(رحمة الله علیه) زوی هم په دې اړه یوه رساله لیکلې ده اوداسې یې په کښې فرمایلي دي :

سنت په اجتهادباندې له نسخ کولوڅخه محفوظ دي اوکه څوک ووایي چې دده (مجددصاحب) له لوري پراجتهادباندې ترک رفع(دشهادت دګوتې نه پورته کول) واقع شوی دي نو زه یې په ځواب کې داسې وایم چې : سنت په اجتهادباندې له نسخ څخه محفوظ دي او وروسته دهغه ثبوت په هیڅ حجت اودلیل سره مقبول اومعقول کېدلای نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمدارنګه میرزامظهر(رحمة الله علیه) داسې فرمایلي دي : دحضرت مجددصاحب (رحمة الله علیه) ددې دریغ اصلي علت د هند مملکت ته دکتابونو او رسالو نه رسیدل ؤ چې دهغه له نظرڅخه تیرشوی وای (تیرشوی نه دي) کنه نو ؛هیڅکله به یې دهغه دپریښودلو په باره کې څه نه وای فرمایلي. اوکه چېرې څوک ووایي چې ممکن حضرت مجدد(رحمة الله علیه) دحضرت درضادنشتوالی اودهغه څخه دورک شوی رسالت دپیداکولو اوپلټلو لپاره یې داعمل پریښی وي ؟ زه وایم (میرزامظهر) چې دطریقت په چاروکې کشف اوپلټنه معتبرعمل دي اودشریعت په احکاموکې دلیل اوحجت نشته اوحضرت مجدد(رحمة الله علیه) دسنتوپه پرېښودلوسره په ډېرتحذیر سره داخبره کړیده په داسې حال کې چې هغه پخپله دحنفي مذهب پیروي کوله اوامام ابوحنیفه (رحمة الله علیه) دځینومسائلوپه اړه داسې ویلي دي : «اذاثبت الحدیث فهو مذهبی واترکواقولي بقول رسول صلی الله علیه وسلم .»

ژباړه : «کله چې دیو ې مسئلې په اړه حدیث شریف ثابت شي نوهغه زما مذهب دي اوله خپلې خبرې څخه درسول الله(صلی الله علیه وسلم) په قول سره تیریږم . »

نو ؛ په صحیحواحادیثوکې بایدتغیر رانه وړل شي ، په داسې حال کې چې دمجدد(رح) د مکتوب دپلټنې اوکشف په اړه هیڅ ډول غبرګون نه دی څرګندشوی ،هیله داده چې له هغه سره زمامخالفت دیوې کلي قاعدې له مخې چې دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) پرپیروي باندې ترنورو ترجیح ورکړل شویده ښې پایلې ولري . والسلام ، کلمات الطیبات :۲۸ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زره پورې پلټنه

که څوک ووايي چې ولې دلمانځه په التحياتو کې« وحده لاشريک له» نشته ؟

په ځواب کې يې ووايه :

لومړی :

ځرنګه چې دالتحياتوموضوع اوقضيه دمعراج په شپه په آسمان کې منځ ته راغلې داچې په هغه ځای کې دشرک ځای موجود نه ؤچې دهغه نفې په لفظي ډول سره صورت ونيسي .

دويم :

داچې د«وحده لاشريک له » معنی اومفهوم دشهادت دګوتې په اشارې سره عملا صورت نيسي په همدې خاطرد«وحده لاشريک له » محتوی عملا له ځان سره لري .

مفتاح الصلوة (۱۰۴) له معارج النبوة څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیوستونه

دحضـرت محمد(صـلی الله علیـه وسـلم) لـه سـنتوڅخه دپیـروئ اوپـه هغـه بانـدې دعمـل فضـایل ،دیني اوعقیدتي اوامر اومسائل په اعضاوو(غړیو) سره دسرته رسولوپه باره کې اړین پیوستونه :

ویل ،کول اونیت

دهرمسلمان شخص ویل ،کول اونیت هغه وخت دخدای(جل جلاله) په نزد ارزښت اواعتبارلري چې دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) دکړو وړو اوطریقې سره برابروي لکه چې حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي :

«لاقول الا بالعمل ولاقول ولا عمل الابالنیة ولاقول ولاعمل ولانیة الاباتباع السنة.»

ژباړه : «دهیڅ ویلواوخبروګټه اوارزښت نشته مګرپه عمل سره همدارنګه هیڅ ویل اوعمل ارزښت نه لري مګر په پاک نیت سره ، هیڅ عمل اونیت ګټه اوارزښت نه لري مګرپه متابعت دسنتوسره . »

هو! هغه وخت چې یومومن بنده په پاک نیت سره په یوڅه اعتراف وکړي اوهغه عملا دالهي احکامومطابق اودرسول الله(صلی الله علیه وسلم) په متابعت اوسنت طریقې سره پای ته ورسوي اوپه هغه عمل وکړي نوپه دې صورت کې به دکوم فکراواندیښنې ځای نه وی پاتې شوی ، چې دغه مومن بنده دالله (جل جلاله) دبنده ګۍ د ادعاء په کولوکې بریالی شوی وي او دالله (جل جلاله) په نزد به یې درسول الله(صلی الله علیه وسلم) دشفاعت ډالۍ ترلاسه کړې وي .

اللهم وفقنابمتابعت سنن رسولک المکرم ولاتحرمنامن شفاعة (صلی الله علیه وسلم).

چه غم دیوار امت راکه داردچون تو پشتیبان

چه باک از موج بحرآنرا که باشد نوح کشتیبان

(سعدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ هغه وخت دکمال درجې ته رسیږي چې دزړه حضورپه کې منځ ته راشي

(لاصلوة الابحضورالقلب)

«عن على (رضى الله عنه) ان الصلوة التى لا وسوسة فيها انما هى صلاة اليهودوالنصارى فان اللص لا يدخل البيت الخالي .» قطب : مخ ٢٢١

ژباړه : «له حضرت على(رضى الله عنه) څخه روايت دي چې له شک پرته هغه لمونځ چې په هغه کې وسوسه نه وي هغه ديهودو اونصارى وو لمونځ دى ځکه چې غل دغلا کولوپاره خالي کورته نه داخليږي. »

غل اودلارې وهونکى هغه ځاى ته ځي چې څه په لاس راوړي اوهدف ته ورسيږي .په همدې اساس کله چې شيطاني تاثيرات په هرحال اوپه ځانګړي ډول دلمانځه داداء کولوپه وخت کې دمومن بنده په زړه کې وروستى پايې ته ورسيږي بناً دشخصي احوال په غوښتنودلمونځ کوونکي حضورپه زړه اوذهن کې کميږي اوياهم ورکيږي اودلمونځ کوونکي فکرپه بې پروايئ اولېږې خيالونوکې ځي دراز اونياز اوزاريوله ګټواوښيګنوڅخه ليرې کيږي دلته لمونځ کوونکي ته لازمه ده چې ديوعملي کارپه لټه کې شي ،ترڅوحضوريې راغونډشي نودشهادت په ګوته سره اشاره کول کولاى شي دلمونځ کوونکي دحضورلپاره زيات ثبات وبښي ، داشارې عمل لمونځ کوونکى دې ته آماده کوي چې دزړه حضوريې پيداشي يايې سم دلاسه دزړه حضورمنځ ته راوړي او دنوموړي لمونځ کوونکي لمونځ اوزارئ د(لاصلوة الابحضورالقلب) له تهديدونو اوننګونوڅخه خوندي پاتې کيږي ،اوبالاخره ددې سنت عمل په ترسره کولو سره دلمونځ کوونکي عبادت اوطاعت دالله (جل جلاله) په لوى دربارکې قبول شي اودتهديدونواوتکليفونومخه به هم ونيول شي. بمنه وکرمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په عبادتونو اوطاعتونوکې دزړه دحضورارزښت اومرتبه

«لایقبل الله من عبدعملاحتی یشهد قلبه مع بدنه...کل صلوة لایحضرفیها القلب فهی الی العقوبة اسرع. »

ژباړه :« الله(جل جلاله) دهیڅ یوبنده عمل اوعبادت ترهغه وخته پورې نه قبلوي ترڅو چې زړه یې له بدن سره حضور ونه لري هرلمونځ چې په هغه کې زړه حضور ونه لري دګناه لوري ته تلونکی دی. »

لوی خدای (جل جلاله) دخپلوبنده ګانوپه اعمالوکې دزړه عزم اوقوي اراده دمقبولیت اصل اومحورګڼلی دي اوپه دې اړه یې فرمایلي دي :

دبنده هیڅ عمل نه قبلوي ترڅوچې په هغه کې دزړه یوه قوي اومخلصانه اراده اوعزم (دزړه حضور) موجودنه وي اودبدن ټول غړي یې په هغه عمل سره شهادت اوګواهي ورنه کړي .

په همدې اساس څومره به ښه وي چې دالله (جل جلاله) هغه وحدانیت چې په ژبه یې ښکاره کوو په خپلوغړو(دشهادت په ګوته) سره دیوه پیداکوونکی خدای (جل جلاله) یوالی او وحدانیت هم ښکاره اواظهارکړو ،چې نوموړی عمل به دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) داحادیثومفهوم اومحتوی افاده کړي وي اوبس.

یک شو وتوحید رامشهــود کن

غایبش راازعمـل موجــــود کن

لـذت ایمـــان فزاید درعمـــــل

مـرده آن ایمان که ناید درعمـل

(اقبال لاهوری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقیامت په ورځ دبدن دهرغړي دکړو وړو شهادت اوګواهي

«اذاخرجت اول الآيات يعنې يوم القيامة طرحت الاقلام وجيئت الملايكةوشهدت الجوارح على الاعمال .. »

د ابوشکوربلخی (رحمة الله عليه) تمهيد.

ژباړه : «کله چې راښکاره شي دالله (جل جلاله) دقدرت لومړنۍ نښانې يعنې دقيامت ورځ نو وابه چول شي قلمونه ،رابه شي ملائکې اوشاهدي به ورکړي اندامونه په اعمالوددوی (دانسانانو) . »

لکه څرنګه چې دانسان دبدن دغړواعتراف دانسان په خپلواعمالوباندې دقرآنکريم په سپيڅلوآيتونو اودرسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) په مبارکوحديثونوکې بيان شوی دی لکه چې الله (جل جلاله) په قرآنکريم کې داسې فرمايلي دي : «يَوۡمَ تَشۡهَدُ عَلَيۡهِمۡ أَلۡسِنَتُهُمۡ وَأَيۡدِيهِمۡ وَأَرۡجُلُهُم بِمَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٢٤ » .

دالنورسورت (۲۴) آيت .

ژباړه :«په هغه ورځ چې ددوی ژبې اولاسونه اوپښې ددوی په عملونوشاهدي ورکوي ».

اوهمدارنګه رسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) په يوه حديث شريف کې په دې اړه داسې فرمايلي دي :

«کماقال النبی (صلی الله عليه وسلم)...فی يوم القيامه...فيشهدعليه لسانه...وتقول يداه انا للحرام تناولت...عليه عينه اناللحرام نظرت...» غالية المواعظ افندي.

ژباړه: «لکه څرنګه چې نبی کريم (صلی الله عليه وسلم) دقيامت دورځې په باره کې فرمايلي دي شاهدي به ورکړي په ده (انسان) باندې خپله ژبه دده اولاسونه دده وبه وايې زه دحراموته وغزولم اوپه ده باندې به سترګې شاهدي ورکړي چې په ماباندې دنامحرمو(ښځو) ته وکتل. »

دلوی خدای (جل جلاله) په يوالي اووحدانيت باندې شهادت اوګواهي ورکول په تيره بيا دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره چې داعمل دخلاصون دهيلو اودآخرت دسختيوڅخه دوتلوپاره دعبادت يوغوره اوباارزښته وخت اوفرصت ګڼل کيږي ، ځکه چې ددې عمل سرته رسول دزړه دارادې اوقصد يوانځورپه ګوته کوي چې دابه داعمالوپه کتاب کې ثبتيږي اوددې انځوراعمال به دمحاسبې پرمهال دډيرونيکيو اوحسناتوڅخه وشميرل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (جل جلاله) دسپیڅلي ذات څخه په ظاهري او باطني غړیو سره دشرک نفې کول ځانګړی ثواب او ارزښت لري

«...فان قلت : لم قدم النفي على الاثبات فقيل : لااله الاالله ،ولم يقل : الله لااله الاهو ،بتقديم الاثبات على النفي ؟ اجيب: بانه اذانفي ان يكون ثم اله غيرالله فقد فر غ قلبه عما سوى الله باللسان ليواطى القلب ولبس مشغولا بشئ سوى الله عزاسمه فيكون نفي الشرک عن الله تعالى بالجوارح الظاهرة والباطنة.»تحفة الاعالى ملاعلى القارى(رحمة الله عليه) شرح ضوع المعالى شرح بدرالامالى على بن على اوشي(رحمة الله عليه) .

ژباړه : «که څوک په اعتراض سره ووايي چې : د (لااله الاالله) په کلمه کې ولې نفې داثبات نه مخکې راغلې ده او ولې داسې نه دي ویل شوی چې (الله لااله الاهو) چې دلته اثبات دنفې څخه مخکې اومقدم ذکرشوی دي ؟ ځواب : کله چې په لومړي قدم کې باطل خدایان نفې شول اودانسان زړه دباطلوخدایانوڅخه فارغ اوبې پروا شواوله باطلو خدایانوڅخه دزړه دافارغیدل دژبې په واسطه سره ترسره شو ، نوکله چې ژبه له زړه سره موافقه وکړي ،زړه له باطلوخدایانوڅخه فارغ شي اودیوخدای (جل جلاله) لپاره ځانګړی شي نوپه دې اساس په ژبه اوزړه سره دشرک نفې منځ ته راځي یعنې له خدای (جل جلاله) څخه موشریک نفې کړهم په ظاهرکې چې ژبه ده اوهم په باطن کې چې زړه دي . »

تبصره(څرګندونه) :

پورتنی بیان شوی عبارت په غړو اوجوارحو سره دالله(جل جلاله) دوحدانیت اثبات اوتائید روښانه کړی دی که هغه په ژبه سره وي او که په لفظ سره وي اوکه هغه په زړه سره وي اویا په عملي شکل دبدن په یوه غړي سره بناً دشهادت په ګوته سره اشاره کول خوبیخي دنورعلی نور(لفظاً- قلباً-عملاً) په حساب کې راځي (الاشارةاشد على الشيطان من الحديد) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فعل اوعمل سره دشکرایستل اوحمدویل غوره دي ،په قول او ویلو سره دشکرایستلواو حمد ویلوڅخه

حمـد :

« هوفی اللغةالوصف ای الثناءباللسان ظاهرأوباطنأ علی الفعل الجمیل الاختیاری الواصل الی الحامد .

عرفأ : هوالفعل المبنی علی تعظیم المنعم من حیث انه منعم علی الحامد اوغیره فیتناول القول باللسان والفعل وهو العمل بالارکان باتیانه بافعاله دالة علی ذلک واعتقادبالجنان باتصافه بذلک ،

وقال بعض العارفین من السادات المحققین الصوفیة اهل الحقیقة وهو (الحمد) بالفعل اقوي منه بالقول لان افعال التی هی آثارالسخاوة مثلاتدل علیها دلالة قطعیة بخلاف الاقوال فان دلالتها وضعیة وقد یختلف عنها مدلولها.» تحفة الاعالی.

ژباړه : «داپه لغت کې په پټه اوښکاره سره په ژبه باندې صفت کول دي اودغه صفت دخدای (جل جلاله) دښایسته افعالو صفت دی کوم چې دشخص په اختیارکې وي اوپه عرف کې دغه شخص دحامد (حمدویوونکي) مصداق ګرځي ، یعنې دغه ښایسته فعل چې دانسان نه حامد جوړوي دهغه فعل څخه عبارت دي چې دانعام کوونکي دعظمت لپاره یې یوشخص سرته رسوي . ددې لپاره چې دغه انعام کوونکی په حمدویوونکي باندې نعمت اوانعام کړی دی اوداقول ژبې اوفعل دواړوته شامل دی اوفعل هغه کارته وایي چې په شکراوثناء باندې دلالت کوي . اوهمدارنګه په زړه کې هم په ثناء ویلوسره خو ؛ځینې صوفیان وایي چې حمد په فعل سره قوي دی له دینه چې په ژبه سره یې ووایي داځکه کوم افعال چې دسخاوت نښې اوآثاردي په سخاوت باندې قطعي دلالت کوي مګراقوال په ځینووختونوکې دخپلومدلولاتوڅخه خلاف وي یعنې یوسړی کله یوه خبره وکړي بلکه په عمل کې بل څه کوي . »

پورتنی عبارت ددې لپاره راوړل شو چې محققینوعلماءکرامو(رحمة الله علیه) عملي شهادت ،حمداوستاینه له قولي حمداوستاینې څخه ډیرغوره ګڼلې ده ځکه چې دشهادت په ګوته سره داشارې دعمل په ترسره کولو سره چې دلوی خدای (جل جلاله) دبې شمیره نعمتونودشکرنتیجې تحقق موندلی دی نوحتی په دې اړه ویلای شوچې ددغه وخت اوموقع څخه بله موقع اوغوره وخت نه موندل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دطب دپخوانیوعلماوو دڅیړنې پایله «دشهادت دګوتې اړیکه (نېږدې والی) له زړه سره دبدن دنوروغړیوپه نسبت» اوپه دې اړونددنني طب دعلماوو نظریې

دطب پخواني پوهان (یوناني پوه طبیبان اوحکېمان) چې دځینوځانګړو اشخاصولپاره یې د ځینې ځانګړو خمیرو (ددرملنې مخلوطونو) دجوړولواجازه ورکړې وه چې دغه مخلوطونه به دوی پخپله برابرول اونوموړې مخلوطونه به یې دشهادت په ګوته سره ګډول په داسې حال کې چې ډیرنورمخلوطونه به دوی په خپلوزده کوونکو باندې په نوروعادي وسایلوسره ګډول ، مګرپه دې ځانګړې طریقې سره چې دشهادت په ګوته به یې ګډول یوه ځانګړې نتیجه اوپایله لاس ته راوړله اودوی به ویل چې دشهادت ګوته له زړه سره یوه قوي اړیکه لري «لکه چې امام مالک (رحمة الله علیه) مخکې داسې یادونه کړې وه» چې که چېرې په دغه ترکېباتوکې ناوړه څیزموجود وي په دغه حال کې دهغه اثرسم دلاسه زړه اوذهن ته لازم وړاندېز اوخبررسوي ترڅودهغه دبدوپایلو څخه مخنیوی وشي ،اوهمداسبب دی چې نني اومعاصرطب هم ځان هغه ته ډیرنېږدي کړی دی ځکه کله چې دزړه دضربان اوحرکاتوڅرنګوالی اومعلومات دلاس دبند دنبض څخه اخیستل کیږي نواوس نوموړې معلومات اوکېفیتونه انسان دسینې دقفس اودهغه له شاخخه په ورته اومشابه توګه لاس ته راځي ،همدارنګه نني طب دزړه څرنګوالی دښې لاس دشهادت په ګوته سره دبدن دنوروغړواوبرخوپه ذریعه په غوره ډول سره تائید کړی دی. ان شاءالله ،اوهیله موداده چې دشهادت دګوتې په ذریعه شهادت اوګواهي ورکول دانسان دبدن دنوروغړوپه نسبت ډیرغوره اوباارزښته عمل وګڼل شي لکه چې نني اومعاصرطب دانسان دبدن دځینوناروغیو اوستونزو دپیژندنی اودرملنې لپاره دشهادت دګوتې دوینې له لارې دبدن دنوروغړوپه نسبت دیوې ښې نتیجې درلودل تائیدوي .

نوپه دې اساس سره ویلی شوچې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوهدف اومقصددخدای (جل جلاله) توحید اویوالی دی اوبس . چې له زړه سره په مستقیمه توګه یوه ژوره اړیکه لري اودمخلص بنده په زړه اوبدن کې یوه باخوځښته ،رېیدلې اودالهي حیرانتیاؤ نه ډکه نړۍ منځ ته راځي اودالله (جل جلاله) دیوالي اویوازې پالنې مینه اومحبت ده ته په وار وارسره ثبات اوتقویت وربخښي لکه چې الله(جل جلاله) په خپل کتاب قرآنکریم کې فرمایلي دي : «إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتۡ قُلُوبُهُمۡ وَإِذَا تُلِيَتۡ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنٗا وَعَلَىٰ رَبِّهِمۡ يَتَوَكَّلُونَ ٢ » . دانفال سورت (2) آیت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : «بیشکه خبره همداده چې واقعي مومنان هغه کسان دي کله چې یادکړی شي (دوی ته) دالله(جل جلاله) نوم نو ؛ ویریږي ددوی زړونه اوکله چې پردوی باندې دالله(جل جلاله) آیتونه (کلام) ولوستی شي نوزیاتوي دغه (آیتونه) دوی لره ایمان اودوی پرخپل رب (پالونکي) باندې توکل (باور) کوي. »

الله جل جلاله په خپل سپیڅلي کتاب قرآنکریم کې په بل ځای کې داسې فرمایې :« ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحۡسَنَ ٱلۡحَدِيثِ كِتَٰبٗا مُّتَشَٰبِهٗا مَّثَانِيَ تَقۡشَعِرُّ مِنۡهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُمۡ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمۡ وَقُلُوبُهُمۡ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهۡدِي بِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنۡ هَادٍ ٢٣ » . دزمرسورت(٢٣) آیت

ژباړه :«الله (جل جلاله) ترټولوغوره کلام نازل کړی دي ،هغه کتاب چې آیتونه یې (یوله بل سره) ورته اوغبرګ(تکرارول یې خوند پیداکوونکي) دي ددغه په اوریدو دهغه کسانو پوستکې رپیږي چې دخپل رب څخه وویریږي بیاددوی پوستکي اوزړونه په نرمیدوسره دالله(جل جلاله) یادته میلان کوي دا دالله (جل جلاله) هدایت دی(سمه لاره ده) چې ددې په وسیله چاته چې وغواړي لاربښيي اوځوک چې الله(جل جلاله) لار ورکې کړي نو هغه ته هیڅ لاربښودنشته. »

اودریښتیني مخبر(صلی الله علیه وسلم) په قول چې وایي : «الاشارة اشد علی الشیطان من الحدید ».

دشهادت په ګوته سره اشاره کول په شیطان باندې داسې تاثیرکوي چې دهغه ټوله مبارزه چې دمخلص بنده دزړه دبې لارې کولولپاره یې پکاراچولې وی خنثی اوله منځه یې وړي اوداشارې دغه عمل دلمونځ کوونکي شخص غوښتنې اوزارئ دمقبولیت لوړودرجوته رسوي اودپاک خدای(جل جلاله) په واحد دربارکې دقبلیدو سبب جوړوي ترڅودنوموړې بنده عبادت قبول اودلوی خدای(جل جلاله) په ځانګړې فضیلت کې واقع شي . بمنه وکرمه ونعوذ بالله من شرور الشیاطین وشرور انفسنا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې دکولوپه اړه داحنافوفقهاوو کرامو(رحمةالله علیهم) دڅیړنوخلاصه

دلمانځه په قعدوکې دالتحیاتودویلوپه وخت کې کله چې د **اشهـد ان** دترکیب تلفظ کوو نوباید خنصره (غچې ګوته) اوبنصره (په غچې ګوته پسې ګوته) راټولې کړو او منځنۍ ګوته دابهام (بټې) ګوتې سره داسې حلقه شي چې دابهام(بټې) ګوتې سره دمنځنۍ ګوتې په سربانديې واقع شي د **لااله** دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته پورته اود **الاالله** دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته ښکته اوخپل ځای ته یوسواوخپل پام دشهادت دګوتې دپورته کولو دلومړۍ مرحلې څخه پیل کړواودګوتوحالت اونظردقعدې تروروستۍ برخې پورې وساتو ،لکه څرنګه چې ذکرشوي حالتونه په لاندنیوشکلونو کې په لازمو توضیحاتوسره راوړل شوي دي ، ددې په څنګ کې دځینومعتبروفقهي مراجعویادونه هم کوو:

(ردالمختار- فتح القدیر- محیط –زاهدي –بحرالرائق –مبسوط –مجموعة الرسائل ابن عابدین (رحمة الله علیه)- مختارات النوازل صاحب هدایه (رحمة الله علیه)- تزیین العباده لتحسین الاشار ة ملا علی قاری (رحمة الله علیه) –مواهب الرحمن –مراقی ....)

داشهدان دتلفظ کولو په وخت کې دښي لاس ګوتې په لاندې حالت کې قرار لري .

اشهد ان

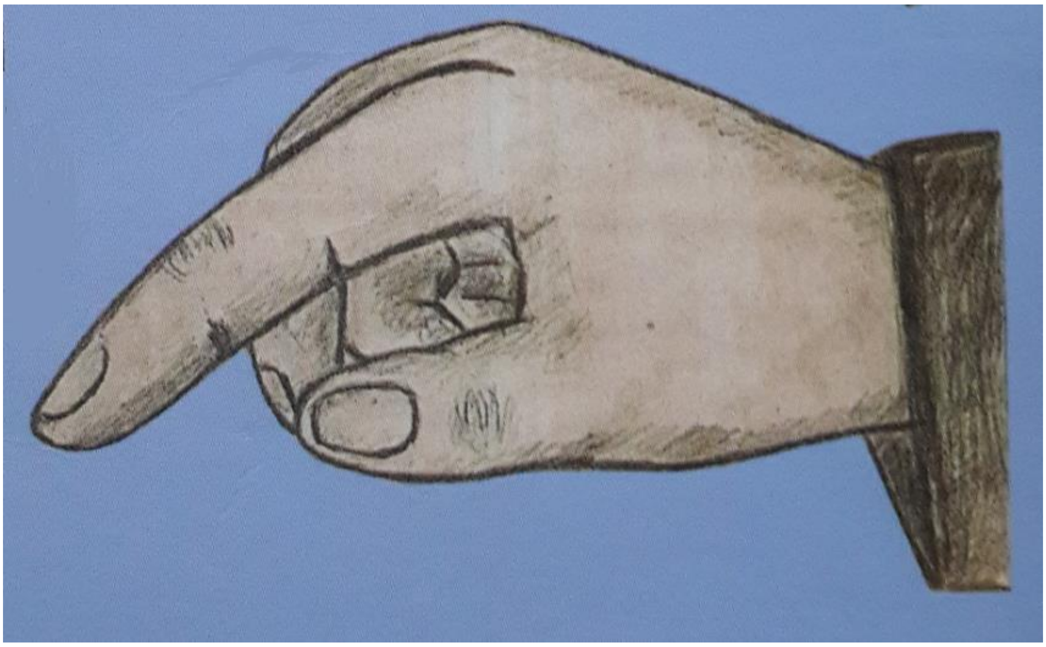

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلااله دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته پورته کیږي . لکه په لاندې شکل کې :

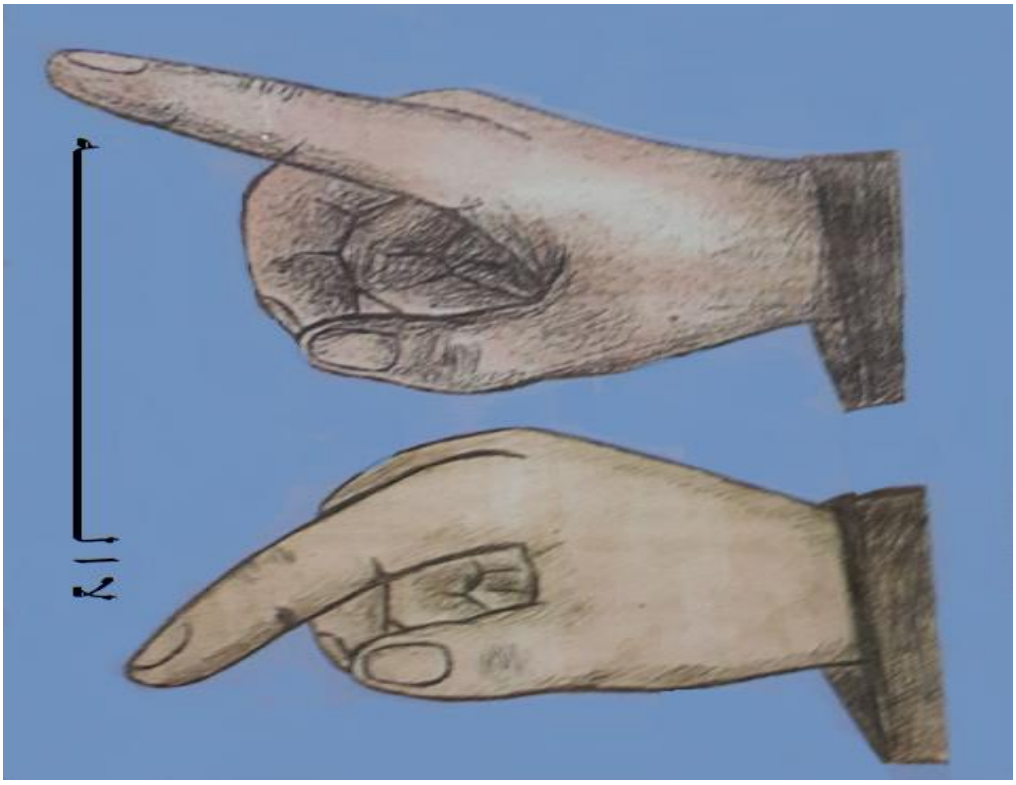

د **الاالله** دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته په دې حالت په خپل ځای کې قرارنیسي . لکه په لاندې شکل کې :

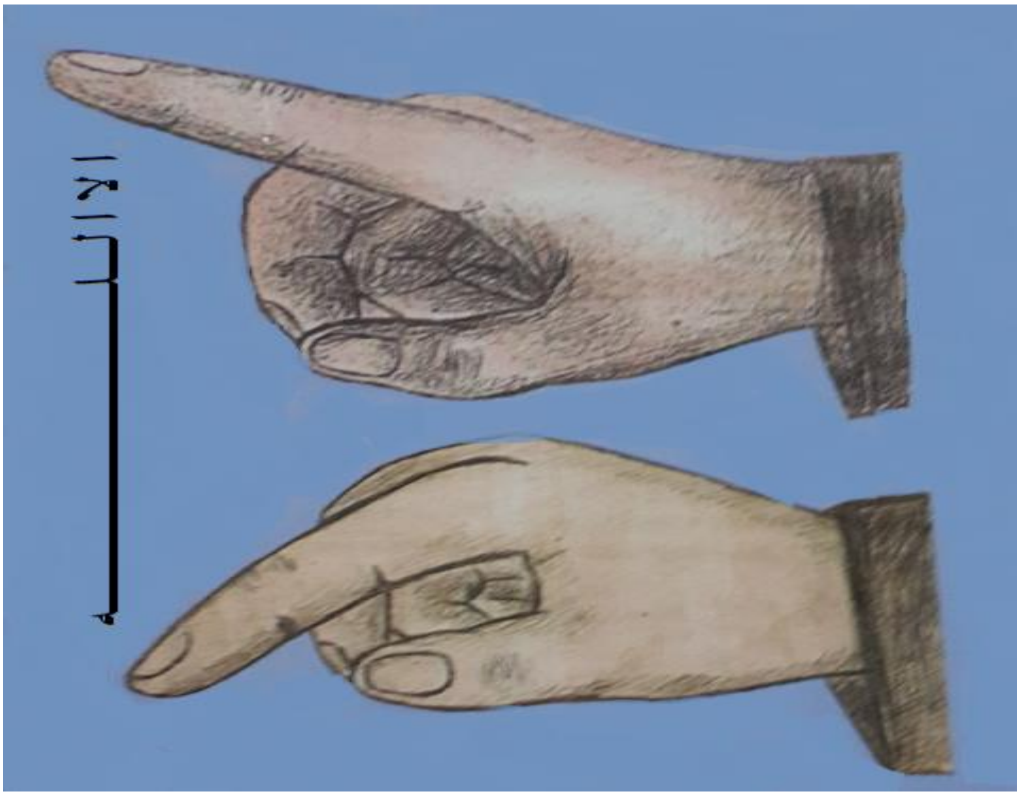

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقعدې تر وروستۍ برخې پورې ګوتې په لاندې حالت پاتې کیږي :

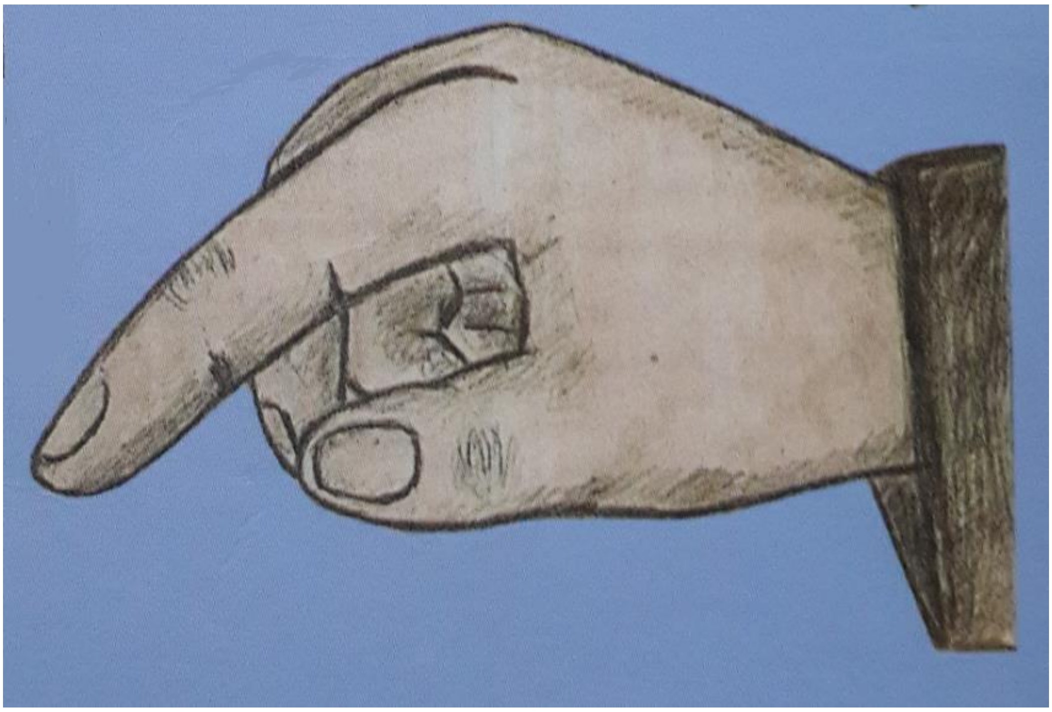

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته داشارې په اړه ضروري احکام اومسائل

1. لمونځ کوونکی بایددلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره کول دلمانځه له سنتونوڅخه وګڼي .
2. دقعدې دلومړۍ برخې یعنې دالتحیاتودویلوپه وخت کې د(وعلی عبادالله الصالحین) ترختم پورې باید ګوتې په لومړي مبسوط (هموار) حالت کې واقع شي .
3. د اشهد ان دتلفظ په وخت کې څلورنورې ګوتې دشهادت له ګوتې پرته په داسې طریقې سره چې وروسته بیانیږي راغونډې شي .
4. دخنصرې (غچۍ) اوبنصرې (په غچۍ پسې) دوې ګوتې راغونډې اودابهام (بټه) ګوته دې له منځنۍ ګوتې سره نوک په نوک حلقه شي اودشهادت ګوته دپه تړلي حالت کې وساتل شي.
5. دلا دتلفظ په وخت کې دشهادت دګوتې حرکت پورته خواته پیل کیږي اود اله دتلفظ په وخت کې دپورته والی آخري مرحلې ته رسیږي .
6. دالا دتلفظ په وخت کې دشهادت دګوتې حرکت ښکته خواته پیل کیږي اود الله دتلفظ په وخت کې دشهادت ګوته بیرته خپل اصلي ځای ته راوړل کیږي .
7. د لااله دتلفظ اودشهادت دګوتې دپورته کولومعنی اومفهوم په واقعي ډول دبل هرقسم معبود نشتوالی اونفې دلمونځ کوونکي په زړه اوذهن کې متصورکول افاده کوي اوهمدارنګه د الاالله تلفظ اودشهادت دګوتې ښکته کول خپل ځای ته چې معنی اومفهوم یې دالله (جل جلاله) وحدانیت اویوازې پالنه ده دمومن بنده په زړه اوذهن کې متصورکوي .
8. دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل دپای ته رسولونه وروسته لمونځ کوونکی بایدخپلې ګوتې دلمانځه ترپایه پورې په داسې ډول چې په څلورمه شمیره کې یې یادونه وشوه وساتي .
9. لمونځ کوونکی باید دشهادت په ګوته سره داشارې دکولودلومړۍ مرحلې څخه دقعدې تروروستۍ مرحلې پورې خپله پاملرنه اونظروساتي .
10. که چېرې لمونځ کوونکی دآسویلي یا ارګمي ددفع کولولپاره اویادنورو اړتیاوو له امله چې په لاس سره یې سرته رسوي بایدچې په چپ لاس سره یې ترسره کړي مګردلمانځه په نوروحالاتوکې دې ته ورته اړتیاوې په ښي لاس سره ترسره کولای شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

11. کـه څـوک دښـي لاس دشـهادت ګوتـه ونـه لـري پـه دې حالـت کې څرنګـه چې داشـارې کولووسـيله (دشهادت ګوته) نشته داشارې عمل له نومورې شخص څخه ساقط دي اوپه نوروګوتوسره داشاره نه کوي .

12. څرنګه چې دلااله الا الله کلمه په ټولوحالاتوکې په ځانګړې توګه دعبادت اوزاريو په وخت کې په پوره درناوي ،مد او اوږدوالي سره تلفظ شي ثواب اوبدله به يې زياته وي .

په همدې ترتيب دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې په وخت کې پورتنۍ کلمه په پوره درناوی ،مد اوپوره اوږدوالی سره تلفظ شي اودنومورې عمل سرته رسول دګوتې په منظمواوسمو حرکتونو ،مراتبواومراحلوسره سرته ورسيږي نولمونځ کوونکی به دپوره پوره اجراوثواب څخه برخمن شي اوشيطان ته به يوه سخته اودوام لرونکې ضربه وارده شوې وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوپه اړونددځلورګونوامامانو اومحقیقوعلماءکرامو دنظریاتوخلاصه

دمحقیقوعلماءکرامولـه بحثونواوڅیړنوڅخه وروسته چې دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل په اړه یې کړې وې ددوی دنظریاتواو افکارونتیجه اوپایله چې په مجموعي ډول حضرت خاتم الفقها ءالمحقیقین السیدمحمدامین مشهورپه ابن عابدین (رحمةالله علیه) داسې بیانوي :

«ثم من ادلتها الاجماع اذلم یعلم من الصحابة (رضی الله عنه) ولامن علماء السلف خلاف فی هذه المسئله ولا فی جواز هذه الاشارة ولا فی تصحیح هذه العبارة بل قال : به امامنا الاعظم وصاحباه وکذاامامنا المالک والشافعی واحمدوسائرعلماء الامصاروالاعصارعلی ما ورد به صحاح الاخباروالآثار... »

ژباړه : «پس ! له دلائلوڅخه وروسته یې اجماع ده ځکه چې په دې مسئله کې له اصحابو کرامو(رضی الله عنهم) اوسلفوعلماء کرامو(رح) څخه اختلاف نه دی څرګند شوی اونه ددې په جوازکې کومه اشاره شوې ده اونه یې په صحیح والی کې کوم عبارت راغلی دی بلکه په دې اړه زموږامام اعظم اودده یارانو اوهمدارنګه زمونږامام مالک ، شافعی ، احمد(رحمة الله علیهم) اونورو جیدو علماوو هم دهغه څه په اړه ویناوې کړې دي کوم چې په هغه سره صحیح اخباراوآثار واردشوي وي . »

لیـدل کیـږي چـې داحنافوعلماءکرامو(رحمـة الله علـیهم) سـربیره داهـل سـنت والجماعـت دری نورومذهبونوعلماء کرام (رحمة الله علیهم) دشهادت په ګوته سره داشارې دعمل داثبات په اړه یوله بل سره متفق دي .

څرنګه چې ددوی په نزد کومه مسئله متفق علیه واقع شي مونږته داسې مفهوم راپه ګوته کوي لکه چې هغه موضوع له څلوروخواوو څخه په څلورودیوالونوسره احاطه شوې وي نوپه هیڅ صورت سره هیڅوک نشي کولای چې په نوموړې موضوع کومه نیوکه اواعتراض ولري اودغه موضوع به په خپلوحدودوکې خوندي سـاتلې وي اوکـه څـوک پـه هغـه بـاره کـې لـه ځانـه یـونظر اونیوکـه وړانـدې کـوي نودانیوکـه بـه دڅلورومذهبونودعلماءکرامو(رحمة الله علیه) له اجتهادیه نتیجې سره کاملاً ټکر ولري لکه چې حضرت امام طحاوي(رحمة الله علیه) دشرح معانی الآثارپه سریزه کې داسې فرمایلي دي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

«فاعلمـان المجتهدين(رحمـة الله علـيهم) بـذلوا جهـدهم فـی تحقيـق المسـائل الشـرعية وتـدقيق النظـائر الشرعية واستنبطوا احکام الفرع عن الادلة الاربعة فاتفاقهم حجة قاطعة.. »

ژباړه : «په دې پوه شه چې مجتهیدینودشرعي مسائلوپه تحقیق اوڅېړنه کې خپل کوښښ کړی دی ،دقیق اوشرعي مثالونه یې راوړي دي اوفرعي احکام یې له څلورګونودلائلو(مذهبونو) څخه راایستلي دي نوددوی اتفاق یوقاطع دلیل دی. »

بناًباید دعلماوو له فیصلوڅخه چې په دې برخه کې یې کړې دي صرف نظر ونه شي اوپه هغه باندې نیوکه هم پیدانـه شي لکه چې محقیقوعلماءکرامو(رحمـة الله علیهم) دشـهادت پـه ګوتـه سـره داشـارې لپاره خپـل دلایل داشارې دمانعینوپه وړاندې راوړي دي اوهغه ته یې په فقهي اواصولي بڼه (په نبوي احادیثوسره) خپل ځواب ورکړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشهادت په ګوته سره داشارې دسنت والي دنفې کولو ځینې کمزوري دلائل

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره اشاره کول د اشهدان لااله الاالله دویلوپه وخت کې په مطلق ډول سره سنت ده اماپه دې سربیره لیدل کیږي چې ځینې کسان دمختلفو ، ضعیفوعلتونواودلائلوپه اساس کوښښ کوي چې دشهادت په ګوته سره داشارې سنت والی نفې کړي حتی تردې چې معاذبالله هغه ته دبدعت وربښلوقصداواراده لري چې دهغې له جملې څخه دوه دلائل په لاندې ټکوکې بیانړي :

1.دحضرت مجددالف ثانی(رحمة الله علیه) وینادلیل نیسي چې داحادیثوداضطراب په حکم سره یې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوپه باره کې کړې ده ،اوکه مضطرب حدیث او یادهغه دیوې برخې تطبیق اوترجیح صورت ونه نیسي نوداضعیف حدیث دي ،لکه څرنګه چې اوس شاه صاحب کشمیري ،حضرت شاه محمدیحیې اومیرزامظهرجان جانان اوعلامه پانی پتي (رحمهم الله) په دې حکم کې له مجدد الف ثاني(رح) سره موافق نه دي اودده داحکم یې په هندوستان کې دحدیث اودهغه داوصولودعلم په پوره توګه نه خپرېدل ګڼلي دي اوپه حقیقت کې ددغه حدیثونو ترمنځ کوم ټکر وجودنه لري بلکه دوختونو او کړنو(افعالو) ترمنځ له اختلاف څخه یې سرچېنه اخیستې ده .

2.په ظاهرالروایت کې دغه مسئله نه ده راغلې چې نوموړې خبره اودهغه علت دعدیدي (شمیرنې) له وجود څخه مردود وي ځکه چې :

لومړی دظاهرالروایت په کتابونوکې دکومې مسئلې نه یادونه دهغه مسئلې په غلط والی باندې دلالت نه کوي بلکه له بله اړخه امام ابویوسف (رحمة الله علیه) دغه حکم په خپل کتاب(امالی) کې اوهمدارنګه امام محمد په خپل کتاب (موطاء) کې داسې بیان کړی دي چې دنادرالروایت په درجه کې قرارلري اوکله چې کومه مسئله دظاهرالروایت په کتابونوکې نه وي بیان شوې نو ؛ په نادر الروایت کې داعتبار وړده.

خوله ټولونه مهم دمجتهیدینو کرامو(رحمة الله علیهم) کلي قول دی چې وایي :

«اذاصح الحدیث فهو مذهبی مبین . »

ژباړه : «کله چې حدیث شریف صحیح شونو ؛هغه زماپه مذهب کې ښکاره دلیل دی . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداخبره ده چې امام اعظم (رحمة الله عليه) هم د«رفع الاصبع عند التشهد . »په سنت والي سره قائل دی ،نودائمه وو څخه داحنافومذهب ددغه عمل دسنت والي بيان کړی دی ښه لادا چې دفتوا وو په کتابونواوداحنافودفقهې دمعتبروکتابونوپه شرحوکې هم دشهادت دګوتې دپورته کولوپه سنت ګڼلوترجيح ورکړل شوې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې کتابونه چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په کې تشریح اوتائېد شوي دي

ردالمختـار- بحررائـق- فـتح القـدير- نهرفـايق — ذخـيره —شـروح الهدايـه — كبـيرى — صـغيرى- املاءامـام ابويوسـف (رحمة الله عليه)- مشيخه امام محمد(رحمة الله عليه)-قسهاتی- شرح كيداني — شرح على الاشباه والنظائر- تحفه — شمنى شرح مختصرالوقايه — محيط — منية — المصلى- نهايه — واقعات- جامع الصغير- مبسوط شيخ الاسلام — بدايع — ذخيره برهانيه —معراج الداريه —تبيبن شرح الكنز —ملتقط — نقايه — ظهيريه — قونويه- منية المفتى- غررالافكار-مواهب الرحمن —شروح مجمع البحرين — سراج المنير- فتح المنان —حاشيه —كنزغلام فخرالدين — فتاوى العزيزى — رساله شاه عبدالعزيز(رحمة الله عليه)-محمودالروايه — تحرير-برجندي — صراط المستقيم — منحة الخالق —العجاله فى تحقيق اسنتان اشاره — شرح معانى الاثار-رساله شاه يحيې بن مجدد-نمازكامل — حاوى — نورالايضاح —جوامع الاصول — رساله امام اجل متقى — مسائل طهارت ونماز — خزانة الروايات — جامع المضمرات — سراج المنير- مطالب المومنين — حاشيه برجند ى — عينى دربنايه — امالة التنبهات — شرح زاهدي — طحطاوى — اجناس — مسلک المتقين — حقيقة المتقين —حقيقة المهتدي — شرح النقايه — كلمات الطيبات — امدادالمتقين على تهناوى — عنايه — فتاوى ابن عبدالبر — موطاءامام محمد (رحمة الله عليه)- دررالبحار — معـارف السـنن — مشـكوة المصـابيح — مسـلم — بخـارى — آپ كامسـائل — فتـاوى ديوبنـد — فتـاوى واحـدي — احسـن الفتـاوى — اعـلاء السـنن — سـعايه — نـوازل ابولېث (رحمـة الله عليـه) غنيـه — جليـه — تعليـق الممجـد — كتـاب فقـه علـى مـذاهب الاربعـه — مجموعـه محمدعبدالحى (رحمـة الله عليـه) — رمزالحقـايق — كفايـه — رسـائل الاركـان — برجنـدي شـرح النقايـه — عينـى التحفـة — شـرحى ملتقـى — تاتارخانيـه —رفـع التـردد فـى عقدالاصـابع عندالتشـهد —مختـارات النـوازل — ايضـاح شـرح الاصـلاح والناصـرى — حليـة المحلـى شـرح منيـة المصـلى — تعليـق الصـبيح علـى مشـكوة المصـابيح — مكتوبـات هاشـمى — مراقـى الفـلاح — تـزيين العبـاده لتحسـين الاشـاره- عمـده الرعايه — ضارم الهاشم —اركان اربعه — بحرالعلوم — مكتوبات شاه فقيرالله - نافع الكبير —مجموعه الرسائل — نفع المفتى — فصل الخطاب — نيل الوطار — بيهقى — حجة الله البالغه — فتاوى المحموديه — فتح الوهاب — خيرالفتـاوى — متانـه — كفايـة المفتـى — جـوهرة النبيـره — شـرح اليـاس — ملـتقط - نسـائى — مجمـوع الزوائـد — مسـنداحمد — بـذل مجهـود- رحمـت بيـان — ابـن ابـى شـيبه — شـرح مـذهب — ابـوداود — موطاءامـام مالـک — معـاجم طبرانـى — سـنن سـعيد ابـن منصـور- امالـة الشـبهات — مفتـاح البشـاره لاهـل الاشـاره — فـتح ملهـم —ثوبـة الجديد —فقه اسلامي وادله — مرقات — اشعة اللمعات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال لنده پېژندنه

اندیشه توګـــرچه بود درخـوشـــاب   تابان نشـــود تا که نیـاید به کـتاب

ګرطبع نشد وبه دسترس مردم نفتاد   برقیست درخشنده ونقشیست برآب

دهرات دلرغـوني اوزاړه ښاردنبوي خرقې (ص) سـويل تـه دهـرات دتاريخي ارګ (داختيارالدين قلعې) تـه مخـامخ يـوه کوڅـه چـې دخواجـه محمدیوسـف رخبنـد (رح) پـه جومـات اوزيـارت سـره شـهرت لـري چـې همدادخواجه صاحب داوسيدلوځای لـه ځانګړو برکتي آثارو څخه برخمن دی نوموړی دخواجه ابوالوليد آزاداني (رح) اود احمد ابن ابی رجاء (رح) « دامام بخاري (رح) داستاذانوڅخه دی اودده په روايت سره په صحيح البخاري کې احاديث هـم راوړل شـوي دي » معاصرؤ اودهغـه عاليقدر اصـلي جومات هـم همدلتـه موقعيت لري چې دخدای پالنې(عبادت) دڅلويښتو ورځو اوشپو خونه(چله خانه) يې هم په هغه کې ده چې تراوسه پورې (۱۳۸۹هـ ش) هم په خپل ځای کې پرته ده . له هغه وروسته ځينو قدرمنو لکه خواجه عبدالله انصاري (رح) هم په هغه کې څلويښت شپې اوورځې تيرې کړې دي اوپه دې وروستيوکلونوکې په هغه جومات کې دهيواد پياوړي عالم ،اديب اوشاعر شخص ښاغلي فضيلتمآب مولوي عبدالله (شفيقي) يوعلمي پراخ مرکز تأسيس کړيدی اوپه هغه که طالب العلمانو ته داسلامي علومو زده کړې ورکول کيږي .دنوموړې رسالې ليکوال ښاغلی عبدالرحيم فوزي(هروي) دمحمدامين (هروي) زوي اودګل احمد(هروي) لمسی چې په (۱۳۲۸ هـ ش) کال په همدې کوڅه کې زيږيدلی دی . اوپه (۱۳۵۲هـ ش) کال کې دهرات جـامع شـريف لـه عـالي دارالعلـوم څخـه فـارغ شـوی دی . ددې رسـالې ليکـوال څوکلونـه پـه دينـي مدرسـو اوښوونځيوکې طالب العلمانو او زده کوونکوته داسلامي علومو تدريس کړيدی ،چې په دې دوران کې يې ګڼ شميرکتابونه اورسالې ليکلې دي خو ؛ په دې وروستيوکې يې ديوه داسې مهم اومعتبر اثرليکلوته ملا وتړله چې دا اثردلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته داشارې دسنت د ژوندي کولولپاره يواړين امربلل کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژباړن ژوندلیک ته لنډه کتنه :

نوم اوتخلص : نعمت الله پټانزی. **دپلارنوم :** شهید اسدالله صدیقي. **دنیکه نوم :** عبدالغیاث.

زوکړه :

نعمت الله پټانزی په (۱۳۶۷هـ ش/۱۹۸۸م) کال کې دوردګو ولایت دسیدآباد ولسوالی دشنیز د درې دپټانخیلو په کلي کې په یوه درنه اودینداره کورنۍ کې زیږدلی دی .

زده کړې :

- لومړنۍ زدکړې یې ترشپږم ټولګي پورې دوردګو ولایت دسیدآباد ولسوالی دسعدیې په لومړنۍ ښوونځي کې ترسره کړې دي .
- منځنۍ اوثانوي زده کړې یې هم دوردګو ولایت سیدآباد ولسوالی دحضرت خالدبن ولید (رض) تکېې په عالي لیسه کې ترسره کړې اوله نومورې لیسې څخه په(۱۳۸۶ هـ ش) کال کې په اعلی درجه (اول نومره) فارغ شو .
- دکانکورله آزموینې وروسته دهرات پوهنتون داقتصاداومدیریتي علوموپوهنځي ته بریالی شو ،اګرچې یوکال یې په دې تحصیلي دوره کې دځینوستونزوله امله ځنډراغی خوله نومورې پوهنځي څخه په (۱۳۹۱هـ ش) کال کې په پوره بریالیتوب سره فارغ التحصیل شو.
- نعمت الله پټانزي په (۱۳۹۰هـ ش) کال کې دمدیریت او تجارت (Business Administration) په څانګه کې دجرمني ددوست هیواد دهانس بنیاد(Hones Foundation) لخوادافغانستان دسوداګرۍ اوصنایعوله خونې څخه ترشپږمیاشتنیوعملي اونظري زده کړو وروسته تصدیق نامه لاس ته راوړې ده.
- نعمت الله پټانزي په (۱۳۸۸هـ ش) کال کې دجمعیت اصلاح افغانستان داسلامي معارف له کورس څخه هم تصدیق نامه ترلاسه کړې ده.

آثار اولیکنې :

1. دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره (ژباړه ،همدا اثر) .
2. په اسلام کې دږیرې حکم (ژباړه ،ناچاپ اثر) .
3. دپټان ننګ (شعري ټولګه ،ناچاپ اثر) .
4. ترمې اوښکې (دحمدونو او نعتونو شعري ټولګه ،ناچاپ اثر) .
5. دغیرت خیره (دغازي شیرخان وردګ په ژوند او خاطرو هر اړخیزه څیړنه ، ناچاپ اثر) .
6. جیومتریک مفاهیم اوفورمولونه (ناچاپ اثر) .
7. رنګینې کرښې (دپوهنتون خاطرې ،ناچاپ اثر) .
8. ګڼ شمیرنورې مقالې چې د هیواد په بیلابیلو مجلو ،ورځپاڼو او ویب پاڼو کې خپرې شوې دي .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library